

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Sociální zabezpečení v ČR a EU

Social Security in the Czech Republic and the European Union

Student:

Filip Tomeček

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Anna Oplatková, Ph.D.

Ostrava 2014

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání bakalářské práce

Student: **Filip Tomeček**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210R004 Eurospráva
Specializace: 00 Eurospráva
Téma: Sociální zabezpečení v ČR a EU
Social Security in the Czech Republic and the European Union

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Sociální zabezpečení v ČR a EU
3. Systém nepojistných sociálních dávek v ČR
4. Komparace vybraných sociálních systémů v konkrétních státech EU
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I*. Praha: Grada Publishing, 2012. 352 s.

ISBN 978-80-247-3724-9.

KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 4. přep. a aktual. vydání. Praha: ASPI, 2007. 504 s.

ISBN 978-80-7357-276-1.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 2. přep. vydání. Praha: Portál, 2008. 110 s.

ISBN 978-80-7367-818-0.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Anna Oplatková, Ph.D.**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 09.05.2014

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně.

V Ostravě dne 9. května 2014

.....
Filip Tomeček

OBSAH

1	Úvod.....	5
2	Sociální zabezpečení v ČR a EU.....	7
2.1	Vývoj sociálního zabezpečení v ČR.....	8
2.1.1	Vývoj sociálního zabezpečení v ČR po roce 1989	10
2.1.2	Právní úprava sociálního zabezpečení v ČR.....	11
2.2	Vývoj sociálního zabezpečení v EU	12
2.3	Vývojové dokumenty sociálního zabezpečení v EU	13
2.4	Sociální reformy	17
2.5	Typy sociálních koncepcí	18
2.6	Nástroje sociálního zabezpečení.....	20
2.7	Principy sociálního zabezpečení.....	21
2.8	Funkce sociálního zabezpečení	22
3	Systém nepojistných sociálních dávek v ČR	23
3.1	Pomoc v hmotné nouzi	23
3.1.1	Příspěvek na živobytí.....	24
3.1.2	Doplatek na bydlení	25
3.1.3	Mimořádná okamžitá pomoc	25
3.2	Státní sociální podpora	26
3.2.1	Přídavek na dítě	26
3.2.2	Rodičovský příspěvek.....	27
3.2.3	Příspěvek na bydlení	28
3.2.4	Porodné	28
3.2.5	Pohřebné	28

3.2.6	Dávky pěstounské péče.....	29
3.3	Dávky pro osoby se zdravotním postižením.....	32
3.3.1	Příspěvek na mobilitu	32
3.3.2	Příspěvek na zvláštní pomůcky.....	33
3.3.3	Příspěvek na péči	35
3.4	Karta sociálních systémů	37
4	Komparace vybraných sociálních systémů v konkrétních státech EU	39
4.1	Sociální systém ve Slovenské republice	39
4.2	Vybrané typy dávek ve SR	39
4.3	Sociální systém v Rakousku	42
4.4	Vybrané typy dávek poskytované v Rakousku.....	43
4.5	Komparace vybraných sociálních dávek, příspěvků poskytovaných v České republice, Slovenské republice a v Rakousku.	46
5	Závěr	52
	Seznam použité literatury.....	53
	Seznam zkratk	57

1 Úvod

Slova sociální politika a sociální zabezpečení můžeme v poslední době slyšet ze všech stran. S touto problematikou se setkáváme nejen v nejrůznějších sdělovacích prostředcích, ať už v rozhlase, televizi, či na internetu, ale mnozí také z vlastních zkušeností.

Velkou část naší populace tvoří občané, kteří se z důvodu úrazu či těžké nemoci během krátké chvíle stali osobami se zdravotním postižením a jsou odkázáni na pomoc druhých např. příbuzných a nebo na stát, který znevýhodněným občanům v rámci sociální politiky a sociálního zabezpečení nabízí širokou škálu pomoci a služeb. Snahou státu je znevýhodněným občanům co nejvíce usnadnit jejich tíživou životní situaci. Velkou část naší populace zahrnují i sociálně slabí občané, kteří rovněž potřebují pomoc druhých a pro které jsou také k dispozici pomoci jako např. pomoc v hmotné nouzi, příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc aj.

Důvodem výběru tématu „Sociální zabezpečení v České republice (ČR) a Evropské unii (EU)“ je zpracování problematiky sociálního zabezpečení, objasnění možných forem a druhů výplat sociálních dávek v ČR a komparovat sociální systém ČR s konkrétními sociálními dávkami v jiných členských zemích EU.

Cílem bakalářské práce je podat přehled o jednotlivých sociálních dávkách v ČR a porovnat je na příkladu vybraných členských zemí EU jako jsou Slovenská republika (SR) a Rakousko.

V teoretické části budou vymezeny základní pojmy týkající se sociální politiky a sociálního zabezpečení. Bude nastíněn vývoj sociálního zabezpečení v ČR před rokem 1989 a po roce 1989 a bude vysvětlena právní úprava sociálního zabezpečení v ČR. Dále budou charakterizovány hlavní vývojové dokumenty a smlouvy, které vedly k vytvoření sociálního zabezpečení v EU. Budou popsány sociální reformy a jednotlivé typy sociálních koncepcí. K závěru teoretické části budou vymezeny nástroje, principy a funkce sociální politiky.

Analytická část bude zaměřena na systém nepojistných sociálních dávek v ČR, do kterého je konkrétně zahrnuta pomoc v hmotné nouzi, státní sociální podpora a dávky pro osoby se

zdravotním postižením. V závěru analytické části bude popsána karta sociálních systémů, tzv. sKarta, budou zdůrazněny její výhody, nevýhody, ale také ukončení projektu sKaret.

Praktická část bude zaměřena na rozbor sociálních dávek v ČR v komparaci se sociálními dávkami dvou vybraných zemí. Pro srovnání budou vybrány čtyři příspěvky, a to dávky pomoci v hmotné nouzi, jednorázovou dávku v hmotné nouzi, příspěvek na koupi osobního motorového vozidla a přídavek na dítě.

Při zpracování bakalářské práce bude využito teoretických poznatků a při analýze sociálních dávek v jednotlivých zemích využity konkrétní údaje. Bude využito metod analýzy, syntézy a komparace.

2 Sociální zabezpečení v ČR a EU

U sociálního zabezpečení hrají velkou roli faktory, jako jsou politická situace v dané zemi, zde můžeme zařadit členství ČR v EU, ekonomická situace v zemi a to především struktura zaměstnanosti, vývoj hrubého domácího produktu (HDP), struktura a věkové složení obyvatel a s tím i v neposlední řadě spojené stárnutí obyvatel. Sociální zabezpečení je součástí sociální politiky a je považováno za nejdůležitější nástroj při její realizaci. Stát utváří a uskutečňuje sociální politiku pomocí cílů, mezi které můžeme zahrnout různé nařízení, směrnice, opatření a instituce, pomocí nichž zmírňuje, předchází a odstraňuje negativní účinky a dopady, které občany postihly. Na sociální zabezpečení můžeme pohlížet také jako na soubor opatření, do kterých řadíme solidaritu mezi jedinci, kteří se dostali do nenadálé životní situace a která vyžaduje mimořádné finanční výdaje.¹

Definovat slova „sociální zabezpečení“ je velice složité, v odborné literatuře se můžeme často setkat s tvrzením, že termín sociální zabezpečení je pouze nepřesným překladem z anglického social security, což znamená sociální bezpečnost. Do sociální bezpečnosti můžeme zahrnout např. zajištění lidských práv na určité sociální úrovni. Sociální zabezpečení se používá jako termín komplexní, který v sobě ukrývá soubor právních norem, institucí a vztahů, které mají za úkol eliminovat a předcházet sociálním rizikům a odstraňovat jejich následky.²

V současné době je nejrozšířenějším pojetím sociálního zabezpečení označení pro všechny sociální instituce, které poskytují občanům, ale i cizincům poradenskou, ochranou, materiální, peněžní pomoc tak, aby zajistily jejich ekonomické a sociální potřeby pro život. V ČR je sociální politika součástí hospodářské politiky, kterou znázorňuje systém sociálního zabezpečení. Tento systém tvoří 3 pilíře. Sociální politiku musíme vnímat jako celek. Je to jakýsi systém s mnoha subsystémy, které na sebe jednotlivě navazují. Každá sociální politika má své znaky a prvky, které jsou pro jednotlivé země odlišné.³

¹ KREBS, Vojtěch. a kol. *Sociální politika*. 4. přepracované a aktualizované vydání. Praha: ASPI, a.s., 2007. 504 s. ISBN:978-80-7357-276-1.

² GREGOROVÁ, Zdeňka a Milan GALVAS. *Sociální zabezpečení*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Brno: Doplněk, 2000. 280 s. ISBN: 80-210-3686-9.

³ KREBS, Vojtěch. a kol. *Sociální politika*. 4. přepracované a aktualizované vydání. Praha: ASPI, a.s., 2007.

2.1 Vývoj sociálního zabezpečení v ČR

Počátek sociálního zabezpečení na území ČR můžeme spatřit již v 2. polovině 18. století, kdy dnešní ČR byla součástí tehdejší Rakousko-Uherské monarchie. Obrovský pokrok a vývoj sociálního zabezpečení nastal až s průmyslovou revolucí na konci 18. století. Tehdy bylo potřeba organizovaně zabezpečit vysoké počty obyvatel při nemoci, stáří, invaliditě a jiných sociálních událostech. Roku 1771 a 1781 byly vydány dva předpisy a to tzv. penzijní normály, které byly určeny vdovám a sirotkům a druhý normál byl určen pro zaměstnance, kteří se minimálně po deseti letech stali neschopnými vykonávat zaměstnání. Na konci 1. světové války, tj. roku 1918, bylo sociální zabezpečení velmi destabilizované. Nejvíce bylo zaměřeno na ekonomicky aktivní obyvatele a zabezpečovalo asi jednu pětinu obyvatel.

Sociální péče o staré a invalidní obyvatele byla založena převážně na dobročinnosti, protože povinnost zaopatřit chudé obyvatele připadala na domovské obce, úroveň zabezpečení tedy závisela na možnosti a velikosti obce.

Koncepce nového systému sociálního zabezpečení, která by znamenala nejen postupné vylepšení jednotlivých prvků, ale především vybudování komplexního systému institucí tvořících sociální jistoty občana, byla připravována jak domácím, tak i zahraničním odbojem.

Po 2. světové válce byly provedeny pouze dílčí úpravy, teprve až s příchodem zákona o národním pojištění č. 99/48 Sb., můžeme hovořit o ucelené koncepci, která nahradila systémy z konce 19. a začátku 20. století. Sociální politika byla vnímána velice progresivně, jako nástroj, který zajišťuje sociální jistoty především pak vytvořením podmínek pro vybudování práva na práci a na lidskou existenci pro ty, kteří nemohli vykonávat pracovní činnost. Tímto zákonem vznikly nové druhy dávek a to rodinné přídavky, důchody manželek apod. Sjednotily se všechny druhy pojištění, postupně se zákon rozšířil na všechny obyvatele. Pojistné na důchodovém pojištění bylo určeno ve výši 10 % vyměřovacího základu. Úhrada pojistného byla mezi zaměstnance a zaměstnavatele rozvržena rovnoměrně. Stát také přispíval do rezervního fondu. Zákon v sobě nezahrnoval poskytování dávek v nezaměstnanosti. Ve své době představoval zákon veliký sociálně-politický pokrok.⁴

⁴ KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 4. přepracované a aktualizované vydání. Praha: ASPI, 2007.

Od roku 1952 bylo v zákoně č. 102/1951 Sb., o přebudování národního pojištění, ve znění pozdějších předpisů nemocenské pojištění odděleno od důchodového pojištění a zdravotnické instituce byly převedeny do jednotného systému státní zdravotní péče.

Od roku 1957 s příchodem zákona č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů došlo ke snížení věkových hranic pro odchod do starobního důchodu.

Reforma z roku 1964 tj. zákon č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů přinesla do systému jisté deformace. V důchodovém pojištění bylo zavedeno mnoho nových opatření, které velmi zásadně oslabily principy zásluhovosti. Za nejvýznamnější deformace můžeme považovat zavedení progresivní daně z důchodu, tímto krokem byla porušena politicko-právní zásada. Tyto nedostatky odstranil až zákon č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

Soustava sociálního zabezpečení v 80. letech 20. století byla nevyhovující, neodpovídala danému vývoji a to především ekonomickému.

Sociální systém byl velmi nespravedlivý, ale také velmi velkorysý, s celou řadou zabudovaných mechanismů sociální redistribuce. Sociální systém obsahoval mnoho omezení, ale také velice málo podnětů k individuálnímu úsilí jedince.

Sociální systém rozvíjel chudobu mezi ohroženými skupinami obyvatel, byla zde jistá nespravedlnost, jedni obyvatelé dostávali více než ti druzí, za použití stejných vstupů. Objevovaly se zde demotivační účinky, kdy lidé nebyli hodnoceni podle toho, jakou práci vykonali, ale podle zásluh, společenského postavení apod. Bylo potřeba systém sociální soustavy zcela změnit, ne jen přepracovat jeho části.⁵

Postupem času v ČR vznikl systém sociálního pojištění pro určité vrstvy obyvatelstva. Bylo zapotřebí vytvořit soustavu nemocenského a důchodového připojištění. Velice malá pozornost byla věnována rodinám s dětmi a jejich sociálním problémům. Velký přelom přišel až s vybudováním institucí, které vytvořily občanům jisté sociální jistoty.⁶

⁵ KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 4. přepracované a aktualizované vydání. Praha: ASPI, 2007.

⁶ CSSZ. *80 let sociálního pojištění* [online]. 2014 [11. 4. 2014]. Dostupné z: http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/5572A3BE-22CD-46D3-A31F-2BA0076C1C63/0/publikace_80letSP.pdf

Sociální zabezpečení v ČR mělo občanům zajišťovat především:

- zabezpečení ve stáří a nemoci
- poskytovat podporu v nezaměstnanosti
- podporovat rodiny s dětmi
- poskytovat poradenské a sociální služby
- zabezpečit občany ve stavu hmotné nouze

Orgány, které v ČR vykonávaly a poskytovaly informace v oblasti sociálního zabezpečení byly Ministerstvo práce a sociálních věcí, krajské a obecní úřady, obecní úřady, obce s rozšířenou působností, pověřené obecní úřady.⁷

2.1.1 Vývoj sociálního zabezpečení v ČR po roce 1989

Po roce 1989, kdy ČR procházela rozsáhlou transformací celé společnosti, se vytvořily také nové sociální problémy jako např. nezaměstnanost, chudoba či dokonce sociální vyloučení. Bylo potřeba tyto problémy urychleně řešit, stávající model sociální politiky, který fungoval v centrálně plánované ekonomice již nebyl vyhovující a byl postavený na monopolu státu. Jiné subjekty byly ze sociální politiky vyloučeny. S reformou ekonomiky bylo potřeba vytvořit i novou koncepci sociální reformy. Mezi hlavní cíle patřilo především odstranění státního monopolu a podporování nestátních organizací. Bylo potřeba nastolit občanskou odpovědnost a spoluúčast na vytváření sociální politiky spolu s demokratickou sociální správou.⁸ 1. 1. 1992 nabyl platnost zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

2.1.2 Právní úprava sociálního zabezpečení v ČR

Právní úpravu organizace a provádění sociálního zabezpečení nalezneme v zákoně č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. Systém státní sociální podpory, který poskytuje např. dávky pro rodiny nalezneme v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Poskytování dávek osobám se zdravotním postižením má na starosti zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů. K zákonu patří i prováděcí

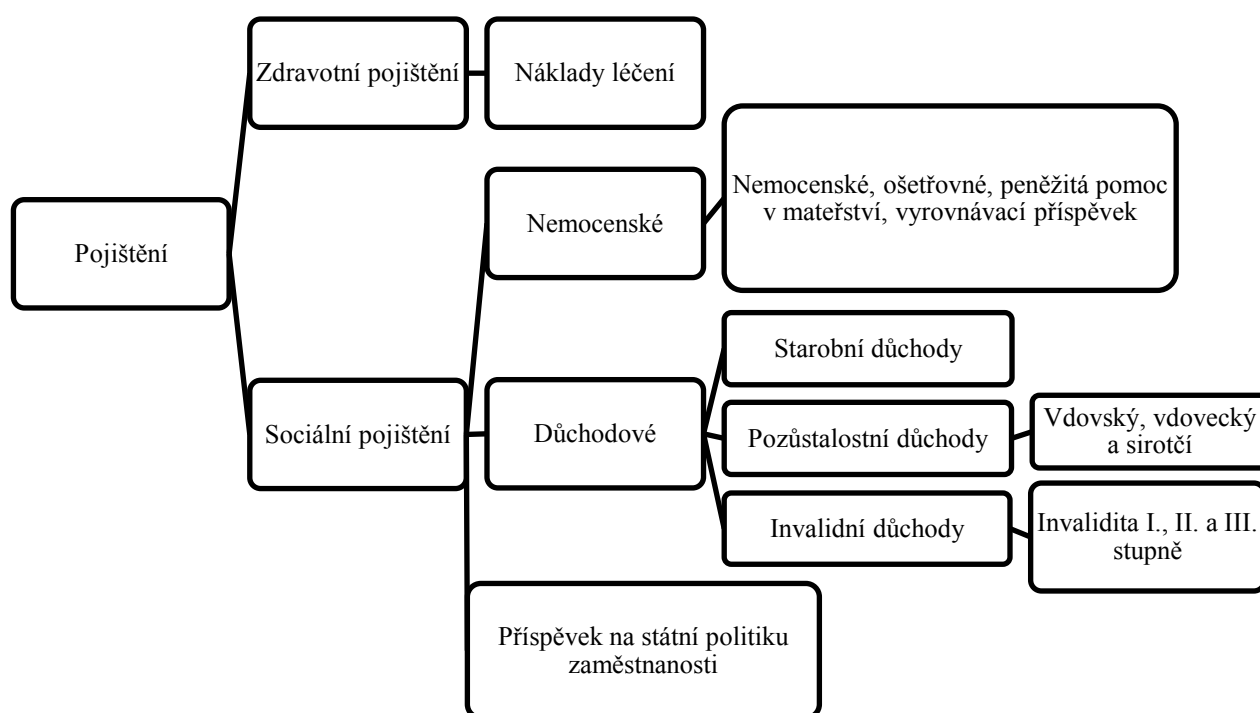
⁷ Zákon č. 114 ze dne 28. června 1988 o působnosti orgánů České socialistické republiky v sociálním zabezpečení. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1988, částka 24, s. 685-700. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=114/1988&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

⁸ KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. 4. přepracované a aktualizované vydání. Praha: ASPI, 2007.

vyhláška č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením. Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, řeší problémy občanů, kteří se ocitnou v nenadále tíživé sociální situaci.⁹

Obr. 2.1

Přehled pojištění v ČR

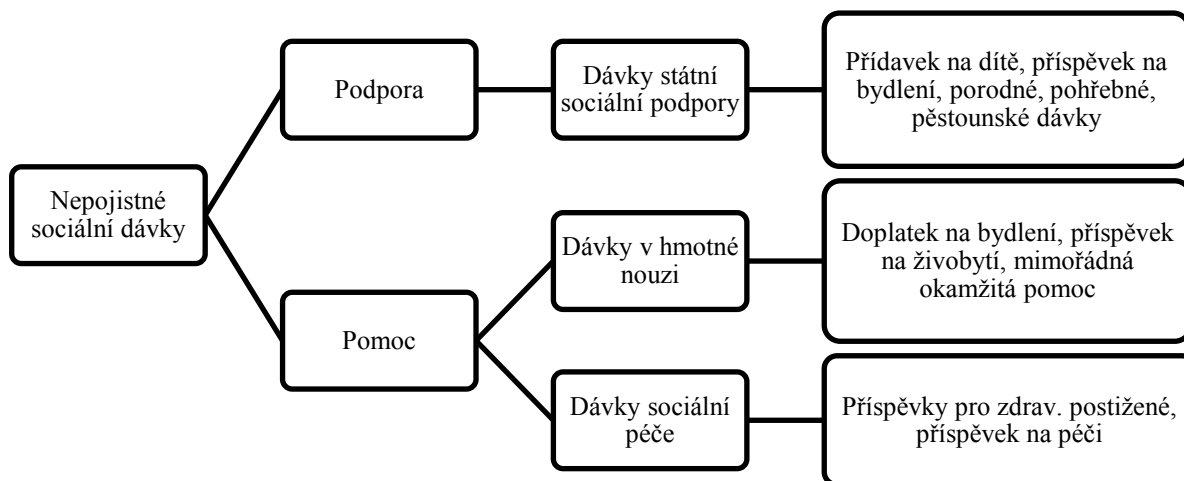

Zdroj: vlastní zpracování

⁹ DUKOVÁ, Ivana, a kol. *Sociální politika*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. 200s. ISBN 978-80-247-3880-2.

Obr. 2.2

Přehled nepojistných sociálních dávek

Zdroj: vlastní zpracování

2.2 Vývoj sociálního zabezpečení v EU

Pokud chceme hovořit o vývoji sociálního zabezpečení v EU nejprve bychom si měli vymezit důležité milníky o vzniku samotné EU.

V březnu roku 1950 vznikl plán na vytvoření Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO) jako způsob jak zabránit Německu a Francii v další válce. Základem plánu bylo vytvořit organizaci, která by dohlížela nad francouzskými a německými zdroji uhlí a oceli a vytvořila by pro ně společný trh, která by spolu s nadnárodními orgány dohlížela na výrobu a prodej v těchto klíčových odvětvích. Tehdejší německá vláda v čele s kancléřem Konrádem Adenauerem plán přijala. Hlavní důvod byl zřejmý, kontrola nad těžkým průmyslem Německa, především pak Porúří. Spolu s Německem se k plánu přiklonily i další evropské země jako Belgie, Nizozemsko, Lucembursko, Francie a Itálie.

Smlouva o ESUO byla podepsána 18. dubna 1951 v Paříži. Předsedou se stal Jean Monnet, který byl autorem Schumanova plánu. Vytvořením ESUO si kladlo ještě další cíle a to

především rozvoj ekonomik, zvýšení zaměstnanosti a zvýšení životní úrovně obyvatel. Společný trh uhlí byl otevřen 10. 2. 1953 a oceli 1. 3. 1953.¹⁰

2.3 Vývojové dokumenty sociálního zabezpečení v EU

Římské smlouvy

V roce 1957 uzavřelo šest zemí smlouvu o založení Evropského hospodářského společenství (EHS). Smlouva byla uzavřena v Římě, proto i název Římská smlouva. Mezi zakladatelské státy patřily Německo, Francie, Itálie, Belgie, Lucembursko a Nizozemí. EHS si dalo jako svůj hlavní cíl podporovat vývoj hospodářské činnosti, neustálý a vyvážený hospodářský růst, výrazné navyšování životní úrovně a také bližší vztahy mezi jednotlivými zeměmi. Jednalo se především o odstranění bariér v obchodu, o zavedení jednotného celního sazebníku vůči tzv. třetím zemím, odstranění kvantitativních omezení a rozvinutí společného pracovního trhu. Členské státy se také dohodly na zavedení společných institucí, které se budou podílet na řízení a rozhodování. EHS se rozhodlo přenést určitou část svých pravomocí na nadnárodní úroveň především pak v oblastech jako sociální politika, hospodářská politika, společná dopravní, zemědělská a rybolovná politika, politika ochrany hospodářské soutěže. V dohodách jsou zakotveny ujednání o volném pohybu pracujících a podmínky jejich zaměstnání. Pracovníci mají zaručenou svobodu pohybu a je zde zakotven zákaz diskriminace dělnických pracovníků, především pak kvůli jejich národnosti. Dále se zde můžeme setkat se svobodou pohybu po celém území Evropského společenství (ES) za pracovním účelem nebo právo zůstat v zemi i po skončení daného zaměstnání.

Nedílnou součástí Římských smluv jsou Sociální ustanovení, které se člení do určitých článků. Článek č. 117 říká, že vylepšování životních podmínek zaměstnanců bude zabezpečovat ne jenom společný trh, ale musí zde být jistá provázanost mezi sociálním systémem a sociálními zákony. Článek č. 118 konkretizuje fungování komise, která má za úkol podpořit spolupráci jednotlivých členských zemí v sociální oblasti. Článek č. 119 má zaručovat mužům i ženám právo na rovnocenné příjmy v zaměstnání. Článek č. 120 hovoří o nátlaku na státy, aby udržely placenou dovolenou. Článek č. 121 dává Radě ministrů

¹⁰ EUROSOP. *Základní data o EU*. [online]. 2014 [11. 4. 2014]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9021/sekce/zakladni-data-o-eu/>

pravomoc, aby jednomyslně zmocnila Komisi přijímat nevyhnutelná opatření pro vylepšení sociálních podmínek u migrujících pracovníků.¹¹

Evropský sociální fond

Evropský sociální fond byl založen roku 1957, jako hlavní nástroj k realizaci evropské politiky zaměstnanosti. Jeho hlavním cílem bylo především usnadnit obyvatelům ES pracovní zařazení do pracovního procesu, snižovat nezaměstnanost a finančně podporovat růst zaměstnanosti, rovné příležitosti na pracovním trhu pro všechny s hlavním zaměřením na rozvoj trhu práce a lidských zdrojů a tím i zvýšit mobilitu pracovních sil na území ES. Měl za úkol podpořit ty obyvatele, kteří nebyli pracovníčně činní ve své zemi, ale v jiné zemi ES ano. Byly také stanoveny čtyři strategické cíle pro Evropský sociální fond.

Těmito čtyřmi strategickými cíli jsou

- podporovat začleňování dlouhodobě nezaměstnaných osob na trhu práce
- podporovat mladé lidi, kteří vstupují na trh práce a nemají s ním žádné zkušenosti
- podporování osob, kterým hrozí ztráta zaměstnání
- zamezit rozdílným příležitostem a diskriminaci na pracovním trhu především pak mezi ženami a muži¹²

Evropská sociální charta

Evropská sociální charta se stala hlavním, ale zároveň i základním dokumentem na ochranu sociálních práv občanů. Má obrovský význam pro rozvoj sociální politiky na evropském území. Evropská sociální charta byla přijata Radou Evropy roku 1961 v Turíně a o 4 roky později po ratifikaci pěti státy vstoupila v platnost. Charta a především pak státy, které jí podepsaly, mají za cíl dodržovat 19 základních práv a principů. Mezi tyto principy bychom mohli zařadit právo každého občana na práci a odměnu za ni v přijatelné výši, právo na ochranu zdraví apod. Roku 1988 byl přijat ve Štrasburku dodatkový protokol, který rozšiřoval Chartu o dalších 12 práv např. ochrana před chudobou a následným sociálním vyloučením ze společnosti, právo na bydlení, rovné zacházení na pracovním trhu aj. V roce 1991 byl podepsán v Turíně protokol, který měl za úkol pozměnit a novelizovat Evropskou sociální

¹¹ BRDEK, Miroslav a Hana JÍROVÁ. *Sociální politika v zemích EU a ČR*. 1. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1998. 392 s. ISBN 80-85963-71-X.

¹² BRDEK, Miroslav a Hana JÍROVÁ. *Sociální politika v zemích EU a ČR*. 1. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1998.

chartu, který si kladl za cíl zlepšení účinnosti charty a to pak především ve fungování kontrolního mechanismu. Novelizace Evropské sociální charty si vyžádala velikou přípravu z důvodu odlišných ekonomických a sociálních podmínek jednotlivých států. Evropskou sociální chartu podepsalo 20 zemí, spolu s ČR, která ratifikovala Chartu v roce 1998.¹³

Charta základních sociálních práv pracujících

Dalším neméně důležitým dokumentem se roku 1989 stala Charta základních sociálních práv pracujících. Sociální práva ve zmíněné chartě více méně korespondují s právy, které jsou uvedené již v dřívější Evropské sociální chartě. Hlavním cílem charty bylo zdůraznění vysokého postavení zaměstnání ve společnosti. V chartě základních sociálních práv pracujících je zakotveno např. právo na zdraví a sociální zabezpečení, právo na bezpečnou a dobře ohodnocenou práci, právo angažovat se v organizacích na místní, celostátní ale i mezinárodní úrovni, právo na kolektivní vyjednávání bez ohledu na vztah k odborům, začleňování osob se zdravotním postižením do pracovního procesu aj. Signatáři Charty základních sociálních práv pracujících byly všechny státy ES, s výjimkou Velké Británie. Velká Británie smlouvu nepodepsala s vyjádřením, že zakotvuje příliš velkou ochranu práv pracujících a poškozuje tak zájmy podnikání a ohrožuje možnost dosahování konkurenceschopnosti. Pro tento nesouhlas Velké Británie se stala Charta pouze jakýmsi politickým prohlášením bez právních předpisů, ale později posloužila jako základ pro revizi Římské smlouvy a následně budoucí úmluvy o sociálním zabezpečení v Maastrichtské smlouvě.¹⁴

Maastrichtská a Amsterodamská smlouva

Dalším důležitým dokumentem se v roce 1992 stala Smlouva o Evropské unii, nebo-li, Maastrichtská smlouva. Maastrichtská smlouva reformuluje Římské smlouvy a zakládá Evropskou unii. Určuje nejrůznější cíle, mezi ty hlavní patří ekonomické, politické a bezpečnostní. Tvoří tzv. tři pilíře EU, které jí posouvají od hospodářské integrace mnohem dále a rozšiřují ji. Od roku 1993 funguje mezi členskými státy vnitřní trh a je zahájena liberalizace obchodu, především pak zboží, služeb a kapitálu. Dosud však kvůli Velké Británii zde není začleněna kapitola o sociální politice. To se stalo až o 5 let později, tzn.

¹³ KUČEROVÁ, Irah. *Evropská unie: Hospodářské politiky*, Praha: Karolinum, a.s., 2007. 341 s. ISBN: 978-80-246-1212-6.

¹⁴ KUČEROVÁ, Irah. *Evropská unie: Hospodářské politiky*, Praha: Karolinum, a.s., 2007.

v roce 1997 na základě Amsterodamské smlouvy, kdy Velká Británie podepsala Úmluvu o sociální politice, která byla následně přijata do Smlouvy o založení EU. Tímto krokem sociální politika získala nový směr, především pak v zajištění rovných příležitostí v zaměstnání, v boji proti sociálnímu útlaku a izolaci, ochraně životního prostředí a veřejného zdraví. Amsterodamskou smlouvu ratifikovalo celkově 15 členských zemí EU.¹⁵

Zelené a bílé knihy

Zelená kniha je publikace z roku 1993, která se zabývá evropskou sociální politikou, jejímž hlavním cílem je zkoumání sociální společnosti. O rok později, v roce 1994, byla vydána tzv. Bílá kniha, která se zabývá rovněž evropskou sociální politikou, ale hlouběji pak souladem hospodářského pokroku se sociálním pokrokem s vyšším zaměřením na konkurenceschopnost a solidaritu.¹⁶

Lisabonská smlouva

Lisabonská smlouva byla podepsána 13. 12. 2007, kterou mezi sebou uzavřeli vrchní představitelé EU. Smlouva vstoupila v platnost 1. 12. 2009. Lisabonská smlouva měla původně začít platit už od ledna roku 2009, ale to se nestalo kvůli nedokončení ratifikačního procesu v některých státech EU. Jednalo se především o Irsko, kde obyvatelé Lisabonskou smlouvu odmítli v referendu, dále Německo, zde probíhalo soudní řízení u Spolkového ústavního soudu, Polsko, kde prezident Polské republiky čekal na výsledky druhého kola irského referenda a v neposlední řadě se jednalo o ČR, ve které rovněž jako v Německu probíhalo soudní řízení u Ústavního soudu, byl řešen soulad Lisabonské smlouvy s českým ústavním pořádkem. Jako poslední smlouvu podepsal bývalý prezident ČR Václav Klaus a to 3. 11. 2009.¹⁷ Podepsáním a následným schválením Lisabonské smlouvy se EU zavázala ke splnění velmi radikálních cílů, jako že EU se stane nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější ekonomikou světa, kde bude vyšší udržitelný růst s vyšším počtem kvalitnějších pracovních příležitostí a v neposlední řadě vyšší sociální soudržnost.

¹⁵ BRDEK, Miroslav a Hana JÍROVÁ. *Sociální politika v zemích EU a ČR*. 1. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1998.

¹⁶EUROPA. *Dokumenty Evropské unie* [online]. 2014 [13. 4. 2014]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/green-papers/index_cs.htm

¹⁷ MVČR. *Lisabonská smlouva* [online]. 2014 [13. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/agenda-eu-na-mv-lisabonska-smlouva.aspx>

Konkrétní cíle Lisabonské smlouvy

- do roku 2010 zvýšit průměrnou míru ekonomického růstu na 3 %
- vytvořit 20 milionů pracovních míst a zároveň zvýšit míru zaměstnanosti na 70 %
- zvýšit počet pracujících žen na 60 %

Lisabonská smlouva zásadním způsobem přeměňuje stávající smlouvy o založení EU (Smlouvu o EU a Smlouvu o založení ES). Podpisem Lisabonské smlouvy došlo ke změně stávajících smluv, ale ne k jejímu nahrazení. EU může dále rozvíjet sociální politiku, přičemž hlavní pravomoci zůstaly členským státům. Součástí smlouvy jsou i ustanovení, ve kterých se přihlíží k sociálním otázkám a je zde odkaz i na Listinu základních práv a svobod. Neméně důležitou částí je zde i solidarita, kde jsou vyjmenována všechna práva a zásady. Především se jedná o právo zaměstnanců na informace v podniku, právo na kolektivní vyjednávání, právo zaměstnanců k bezplatným službám a především pak otázka přístupu k těmto službám, ochrana zaměstnance v případě nedobrovolného propuštění, otázka přístupu k sociálním jistotám a pomoci.¹⁸

2.4 Sociální reformy

Sociální reformy mají určité společné rysy, které můžeme zpozorovat především v dnešní Evropě, jejichž prvky se objevily např. v procesu transformace. Mezi společné rysy sociální politiky řadíme: **výdaje na sociální účely**, které by neměly být enormně vysoké a státy by se měly snažit o jejich snižování. Toto je však velmi obtížné, protože snižování sociálních jistot občanům je velice nepopulárním rozhodnutím a to už jak v ČR, tak i v EU jako takové. Mezi další společné rysy bychom mohli zařadit **sociální spravedlnost** zásadou sociální politiky je adresnost poskytované dávky. Zde bychom mohli zařadit např. příspěvek na nezaopatřené dítě, každý, kdo splní určitá kritéria, dostane tuto dávku. Dle mého názoru je nespravedlivá a často vede k vynakládání už tak omezených finančních prostředků. **Marketing a komerce služeb** zdravotní a sociální pojištění, které je v ČR povinné je potřeba doplnit ještě o funkční systém dobrovolného připojištění. Každý občan je odpovědný sám za sebe, především pak za svůj sociální standard. Proto by měl každý občan pamatovat na „horší časy“, které mohou nastat.

¹⁸ EUROPA. *Lisabonská smlouva* [online]. 2014 [13. 4. 2014]. Dostupné z: http://europa.eu/lisbon_treaty/faq/index_cs.htm

Sociální reforma v ČR byla zahájena od 1. 1. 2013 a opírá se především o tři na sebe navazující pilíře.

Do prvního pilíře řadíme systém sociálního pojištění. Ten má na starosti řešení sociálních situací, na které je možné se připravit dopředu tak, že si občané budou odkládat část svých finančních prostředků, na řešení budoucích výdajů. Jedná se např. o ztrátu zaměstnání (pojištění v nezaměstnanosti), újma na zdraví (zdravotní pojištění), dočasná ztráta pracovní schopnosti (nemocenské pojištění) aj. Občané se tímto chrání před negativními důsledky situací, které by mohly nastat a zároveň vytváří fondy, které umožní jeho zabezpečení v situaci, kterou by sám ze svých vlastních příjmů nezvládl hradit. Systém se dělí na tři úrovně, základní první úroveň je povinná. Druhá úroveň je vybudována na vztazích sociální skupiny, je zde jistá mezigenerační solidarita. Třetí úroveň je naprosto individuální a záleží pouze na rozhodnutí každého jedince. Do třetí úrovně můžeme zařadit životní pojištění, penzijní pojištění, stavební spoření aj.

Do druhého pilíře řadíme systém státní sociální podpory, který řeší sociální problémy, které stát uzná za potřebné k řešení. Jedná se o situace, jako jsou např. mateřství, výchova dítěte v rodině.

Do třetího pilíře řadíme systém sociální pomoci, který se zabývá sociálními problémy občanů v hmotné nouzi, péče o zdravotně postiženého apod.¹⁹

2.5 Typy sociálních koncepcí

Sociální politika je utvářena především v režii jednotlivých států. Sociální politika bývá jednou z nejčastějších témat ve všech nadcházejících volbách a proto převážná míra státní suverenity v otázkách sociální oblasti je považována za logický jev vládnutí a určité sociální zodpovědnosti. Na druhou stranu ale rozdíly v jednotlivých sociálních politikách členských zemí EU zvyšují celkovou různorodost EU a narušují do jisté míry fungování vnitřního trhu. Důvody v odlišnosti sociální politiky v každé členské zemi mohou být např. ekonomické, kulturní, historické apod. Všechny sociální systémy jsou adekvátní vůči výkonosti dané ekonomiky, proto zde nacházíme určité difference. Je jasné, že ekonomiky typu Německo,

¹⁹ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I*, Praha: Grada Publishing, a.s., 2012. 352 s. ISBN: 978-80-247-3724-9.

Rakousko, mohou poskytnou svým občanům lepší sociální zázemí než např. Bulharsko, Maďarsko apod. díky vyššímu HDP, nižší nezaměstnanosti a lepšímu vzdělání obyvatel.

V Evropě se můžeme setkat se čtyřmi základními koncepcemi sociálního zabezpečení, které si nyní blíže představíme.

Kontinentální model

Tento model je založen na vyšších povinnostech státu, je zde obrovská škála sociálních garancí, ale s ohledem na potřeby příjemce a to především v závislosti na předchozích pracovních a životních příjmech. Svůj původ má datovaný okolo první poloviny 19. století v Německu, kde systém sociálního zabezpečení byl financován pomocí pojištění. Hlavním cílem není jen předcházet sociálnímu riziku, ale ponechat příjemci stejný, nebo podobný sociální standard, jaký měl v době před nenadálou životní situací. S tímto modelem se můžeme setkat především v Německu, Rakousku, Belgii, Francii.

Skandinávský model

Skandinávský model též jinak označovaný jako solidaristický, nebo redistributivní model byl založen na určité celospolečenské solidaritě a jsou zde přímo zakotveny pravidla a povinnosti státu vůči občanům, je zde maximalizace redistributivních nástrojů státu. Jeho vznik je datován od konce 19. a začátku 20. století, je financován z mnoha zdrojů, ale především z tzv. mzdových úsporových fondů. Stát zde hraje velice důležitou roli a to především ve funkci výkonné a organizační. Je zaměřen především na prevenci a zabezpečuje širokou škálou sociálních služeb, protože vychází z tvrzení, že *sociální nejistota a nouze není individuální problém, ale celospolečenský*. Setkáme se s ním ve Švédsku, Finsku, Norsku, Dánsku a s odlišnostmi se s ním můžeme setkat i v Nizozemsku.

Jižní model

Jižní model se opírá především o tři základní subjekty a to stát, rodinu a církev. To vede ke snižování státního přerozdělování sociální pomoci, a stát pouze zajišťuje nezbytnou, základní sociální pomoc. O zbytek by se měla postarat rodina. Velkou roli zde hrají i odbory, které se ale do 90. let 20. století zabývaly především ochranou pracovních míst a mzdami a až po nátlaku komunitárních orgánů, si odbory začaly všímat i bezpečnosti práce. S jižním modelem jak už sám model napovídá se setkáme v jižních státech Evropy tzn. Itálie, Řecko, Španělsko aj. S jižním modelem se můžeme také setkat i v Irsku, kde se ale prolíná s liberálním, reziduálním modelem.

Liberální, reziduální model

Model vychází z individuální zodpovědnosti každého jedince. Tento model odpovídá tržnímu vývoji a osobní svobodě každého jednotlivce se všemi dopady. Povinností každého jedince je se zabezpečit, a jestliže to jednatel nezvládne tak hovoříme o osobním selhání, kde pomůže už jen záchrana většinové společnosti. Povinnosti státu zde mají pouze reziduální charakter, tzn., že cílem státu je po nějakou dobu zabránit pádu jednotlivce na samotné společenské dno, ale ne jak v předchozích modelech zajistit člověku slušnou životní úroveň, jakou měl před nenadálou situací. Nakonec by jsme se mohli dostat do situace, že jednatel by situaci neřešil a nechtěl by ji změnit. S liberálním modelem se můžeme setkat ve Velké Británii a především v USA.²⁰

2.6 Nástroje sociálního zabezpečení

Sociální zabezpečení můžeme realizovat pomocí následujících nástrojů.

Mezi první nástroj řadíme **sociální příjmy**. Vyspělé tržní ekonomiky používají tři základní typy sociálních příjmů, při řešení problémů se sociálním zabezpečením svých občanů. Jako první zde můžeme zařadit dávky sociálního pojištění, které jsou velmi těsně provázány s pracovním poměrem a velice závisí na osobním příjmu jednotlivce, a nebo celé rodiny. Mezi tuto dávku můžeme zařadit např. starobní důchod, nebo dávky nemocenského pojištění.

Druhým nástrojem jsou **selektivní peněžité dávky**. Nejčastěji se s nimi setkáme u vyspělých ekonomik a v jisté míře nejsou nijak provázány na předchozí příspěvky, jsou totiž hrazeny ze státních rozpočtů, ale jsou testovány na základě příjmů a potřebě jednotlivce, kde se sleduje princip subsidiarity. Zde můžeme zařadit např. dávky hmotné nouze tzv. doplatek do životního minima, nebo příspěvek na dítě, na bydlení, dále také zde můžeme zařadit různé jednorázové dávky pro občany, kteří se dostali do nenadálé finanční situace.

Do třetí skupiny nástrojů můžeme zařadit **univerzální dávky** a to jak peněžitého, tak i věcného typu, které stát poskytuje lidem nezávisle na jejich zaměstnání nebo příjmu. Obvykle jsou vypláceny ze státního rozpočtu a nejsou nijak provázány s předchozími příspěvky. Mezi univerzální peněžitou dávku můžeme zařadit např. rodičovský příspěvek nebo porodné a mezi dávky věcného typu např. nákup školních pomůcek, zaplacení kroužků dětem apod. Jedná se

²⁰ KUČEROVÁ, Irah. *Evropská unie: Hospodářské politiky*, Praha: Karolinum, a.s., 2007.

především o pomoc sociálně slabým rodinám. Sociální zabezpečení můžeme realizovat také pomocí **sociálních služeb**. Mezi sociální služby můžeme zahrnout poradenskou a informační činnost úřadu práce (ÚP), činnost pečovatelských služeb apod. Sociální služby můžeme realizovat také pomocí tzv. **sociálních azylů**, zde můžeme zařadit domovy seniorů, azylové domy, domy s pečovatelskou službou, kojenecké ústavy apod.

Sociální zabezpečení můžeme chápat jako poskytování poradenské činnosti, ochranné činnosti, materiálního a peněžního zabezpečení, zabezpečení bydlení, které poskytují sociální instituce k zajištění sociálních potřeb jednotlivců, ale i celé rodiny.²¹

2.7 Principy sociálního zabezpečení

Jako první zde máme princip **univerzality** jinak také nazývaný jako princip všeobecnosti. Tento princip je nezbytný k rozšiřování rozsahu sociálního zabezpečení na všechny občany stejně a zaručuje jim v případě nouze určitou základní sociální pomoc. Jako další zde máme princip **uniformity**, jinak také nazývaný jako princip rovnosti. Je důkazem snahy zabezpečit všechny oprávněné osoby podle stejných jednotných kritérií. Není ale zásadou poskytnout všem stejnou péči. Dále je zde princip **komplexnosti** nebo-li princip úplnosti. Vytýčuje směr od nezbytného až k úplnému sociálnímu zabezpečení. Princip **adekvátnosti** říká, že výše jednotlivých dávek by měla být přiměřeně vysoká ke zdrojům a k sociálním potřebám každého žadatele o dávku. Opírá se také o individuální snahu každého jedince a celé jeho rodiny. Jako nástroj k dosažení daného principu je proměnný stavebnicový systém sociálních služeb a dávek. V případě **sociální garance** by stát měl svým občanům poskytovat jisté sociální garance především pak v situacích, které jsou společensky uznanou životní situací. Vytváří se tzv. záchranná síť. Princip **sociální solidarity** se rozvíjí za pomoci obligatorní a fakultativní solidarity. Mezi sociální solidaritu můžeme zahrnout obrovskou škálu možností, jako jsou např. rozdíly mezi zdravými a nemocnými, bezdětnými rodinami a rodinami s dětmi, vysoko příjmovými a nízko příjmovými obyvateli, ekonomicky aktivními a neaktivními apod. Princip **sociální spravedlnosti** v ČR byl realizován např. tak, že se zrušily osobní důchody. Tzn., že nikdo by neměl být zvýhodňován na tom jakou má politickou příslušnost, příslušnost k etniku apod. **Princip zásluhovosti** znamená, že občan si musí pomoc, dávku tzv. zasloužit. Mezi zásluhu můžeme zařadit např. odpracování stanoveného počtu let, podílení se na pojištění, nebo zde můžeme také zařadit výši příjmu, která rozhodne,

²¹ KREBS, Vojtěch, a kol. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 1997. 328 s. ISBN 80-85963-33-7.

jestli občanovi bude dávka poskytnuta, nebo nikoliv. Jako poslední zde máme princip **participace** nebo-li také spoluúčasti každého občana při řešení svých sociálních událostí. Netýká se pouze jen jednotlivců, ale i celých rodin a dalších zúčastněných při řešení nenadálé sociální situace. U principu participace předpokládáme se zapojením systému sociálního zabezpečení, natolik jasným, aby každý občan se mohl seznámit se svými možnostmi, které má na poskytované dávky a služby.²²

2.8 Funkce sociálního zabezpečení

K základním funkcím sociální politiky patřím především **funkce ochranná**, která je z historického hlediska nejstarší funkcí sociální politiky a jejím hlavním úkolem je především chránit a také zabezpečit občany před nepříznivými životními událostmi. **Aktivizační funkci** můžeme také jinak nazvat jako stimulační funkci, jejíž hlavní snahou je ovlivnit kvalitu lidského potenciálu, hlavně stimulovat lidské úsilí. **Redistribuční funkce** nebo také funkce přerozdělovací, má za úkol snižovat nerovné postavení občanů na trhu s hlavním cílem přerozdělit to, co již bylo prvotně rozděleno působením trhu a to především za pomoci spravedlivějšího přerozdělování prostředků ve společnosti. **Preventivní funkce**, jak už sám název napovídá, má za úkol předcházet vzniku nenadálé životní události a ne čekat na to až situace nastane. Poslední funkcí je **funkce homogenizační**, ta se pomocí nástrojů sociální politiky snaží o dosažení vyššího stupně stejnorodosti, což můžeme chápat jako nastavení stejných startovacích podmínek pro všechny.²³

²² KREBS, Vojtěch. a kol. *Sociální politika*. 3. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005. 500 s. ISBN: 80-7357-050-5.

²³ FACHINELLI, Hana. *Sociální politika a sociální zabezpečení, aktualizovaná verze-leden 2007*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2003. 34 s. ISBN: 80-248-0337-2.

3 Systém nepojistných sociálních dávek v ČR

Mezi nepojistné sociální dávky v ČR zahrnujeme pomoc v hmotné nouzi, státní sociální podporu a příspěvek na osoby se zdravotním postižením, nebo jinak hendikepované osoby.

3.1 Pomoc v hmotné nouzi

Systém pomoci v hmotné nouzi se uskutečňuje pomocí zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Tento systém pomáhá osobám s nedostatečnými finančními příjmy a řadí se mezi vyspělé formy pomoci v tržní ekonomice. Má za úkol motivovat občany k aktivnímu zajištění prostředků tak, aby byly zajištěny jejich životní potřeby. Patří mezi opatření proti sociálnímu vyloučení ze společnosti. Systém pomoci v hmotné nouzi vychází z tvrzení, že *každá osoba, která pracuje se musí mít lépe než ta, která nepracuje, nebo se práci vyhýbá.*

Zákon o pomoci v hmotné nouzi jasně vymezuje mantinely spojené s nedostatečným zabezpečením základních potřeb člověka, čímž mohou být např. nedostatečná základní strava, špatné podmínky pro bydlení a jiné mimořádné situace, které mohou nastat.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi napomáhá občanům řešit jejich nepříznivé životní situace. Každá osoba má právo na základní informace, které mohou vést k vyřešení nepříznivé situace, nebo dokonce této situaci mohou předejít. Součástí hmotné nouze je samozřejmě osobní kontakt pracovníků ÚP ČR a jejich práce v terénu.

Plnění úkolů v rámci pomoci v hmotné nouzi mají na starosti především ÚP ČR, ale některé specifické úkony mohou provádět obecní úřady, obecní úřady s rozšířenou působností a újezdní úřady.

Kdo je a kdo není v hmotné nouzi. Osobou, nebo rodinou v hmotné nouzi se rozumí taková, která má nedostatečné příjmy, kdy jejich současné celkové majetkové poměry neumožňují uspokojování základních lidských potřeb na úrovni přijatelné společnosti. Tyto příjmy si nemůže svým vlastním přičiněním zvýšit tzn. např. prodejem nebo pronájmem majetku, nebo jinak využít tento majetek, aby nabyl finanční prostředky a vyřešil tak svou nenadálou finanční situaci vlastním úsilím. Za osobu, která se nenachází v hmotné nouzi považujeme takovou, která objektivně neprojevuje snahu o zvýšení svých příjmů. V hmotné nouzi nemůže být také osoba, která není v pracovně právním vztahu, nevykonává podnikatelskou činnost, a není vedena na ÚP jako uchazeč o zaměstnání. Osoba, která je vedena na ÚP a odmítla vykonávat práci, která ji byla přidělena popř. nezúčastnila se rekvalifikačních kurzů apod.

V hmotné nouzi není také osoba, která je v pracovní neschopnosti, ale úraz si přivodila úmyslně. V hmotné nouzi nemůže být osoba, která nastoupila k výkonu trestu popř. byla vzata do vazby. V hmotné nouzi také nemůže být osoba, která neplnila řádně své rodičovské povinnosti a to především dohlížením na pravidelnou školní docházkou svého dítěte.

Mezi dávky pomoci v hmotné nouzi můžeme zařadit tři a to, příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc. Výplatu dávek pomoci v hmotné nouzi mají na starosti pobočky ÚP ČR.²⁴

3.1.1 Příspěvek na živobytí

Příspěvek na živobytí se řadí mezi základní dávky pomoci v hmotné nouzi a má za úkol pomáhat osobám, nebo dokonce celým rodinám, které mají nedostatečné příjmy.

Nárok na příspěvek na živobytí má každá osoba, pokud splní určitá kritéria a to především, že její příjem snížený o přiměřené náklady na bydlení nedosahuje částek životního minima.

Částka určená na živobytí je každému jedinci vyměřována individuálně, a to především podle jeho snahy a možností. Pokud stanovujeme částku na živobytí u rodiny, musíme jednotlivé příjmy domácnosti sečíst. Výše částky na živobytí se bude odvíjet od částek existenčního a životního minima. Tyto částky jsou dány zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

Osobě, která dluží na výživném v době nezletilosti dítěte částku vyšší než trojnásobek měsíčního výživného, automaticky připadá částka existenčního minima.

Příspěvek na živobytí může být poskytnut osobě, která je vedena jako uchazeč o zaměstnání a za posledních šest kalendářních měsíců před podáním žádosti o dávku jí skončil pracovněprávní vztah z důvodu zvláště hrubého způsobu, připadá částka existenčního minima.

²⁴ Zákon č. 111 ze dne 14. března 2006 o pomoci v hmotné nouzi. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1305-1328. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=111/2006&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

Částka příspěvku na živobytí se určuje jako rozdíl mezi živobytím jednotlivce nebo společně posuzovaných osob a příjmy, které jsou sníženy o přiměřené náklady na bydlení v místě obvyklém maximální procento přiměřených nákladů je 30 % a v Praze tj. 35 %.

3.1.2 Doplatek na bydlení

Doplatek na bydlení je poskytován osobám, které mají nedostatečné příjmy k uhrazení nákladů spojených s bydlením. Doplatek na bydlení může být poskytnut pouze osobě, nebo rodině, která má nárok na příspěvek na živobytí. Pouze ve výjimečných případech stanovených zákonem může být doplatek na bydlení poskytnut i osobě, která nemá nárok na příspěvek na živobytí. Částka doplatku na bydlení se skládá z rozdílu částek odůvodněných nákladů na bydlení snížených o přiměřené náklady na bydlení. V některých případech snížených o součet přiměřených nákladů na bydlení a příspěvku na bydlení.

Doplatek na bydlení je časově omezenou dávkou a to na dobu 84 měsíců v období posledních 10 let. Toto omezení se nevztahuje na osoby, nebo domácnosti, kde se nachází výhradně osoby starší než 70 let a také na občany se zdravotním postižením, které bydlí ve speciálních zařízeních jim určených.

3.1.3 Mimořádná okamžitá pomoc

Mimořádná okamžitá pomoc se poskytuje osobám, které se ocitnou v nenadálé životní situaci, kterou je zapotřebí urychleně vyřešit. Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, **stanovuje šest situací**, kdy může nastat mimořádná okamžitá pomoc. První situace pokud **nastala velmi vážná událost** jako např. povodně, záplavy, ekologická havárie, požár apod. V tomto případě je částka vyplácena jednorázově a to ve výši 15 násobku životního minima jednotlivce 51 150 Kč. Druhá situace pokud má **osoba nedostatečné příjmy k vynaložení jednorázového finančního výdaje** např. náklady spojené se zaplacením poplatku vystavení občanského průkazu a jiných dokladů, nebo v případě ztráty hotovosti. Dávka se zpravidla poskytuje ve výši daného jednorázového výdaje. Třetí situace pokud **má osoba nedostatečné finanční prostředky na nákup**, nebo opravu předmětů dlouhodobé potřeby. Dávka je stanovena do výše daných výdajů, avšak maximálně do 10 násobku životního minima dané osoby, tj. 34 100 Kč. Čtvrtá situace pokud **osoba nemá dostatek finančních prostředků na zajištění nákladů spojených se vzděláním**, zájmovou činností nezaopatřeného dítěte a jiných činností, které jsou v zájmu sociálně-právní ochrany dětí. Dávka je stanovena do výše daných výdajů, avšak maximálně do 10 násobku životního minima dané osoby, tj. 34 100 Kč. Pátá situace **se vztahuje na osoby, u kterých hrozí**

sociální vyloučení ze společnosti, můžeme zde zařadit osoby, které se vrátily z výkonu trestu do běžného života, osoby, které opustily dětský domov, popř. pěstounskou péči v dovršení jejich zletilosti. Dávka se poskytuje ve výši 1000 Kč, ale v průběhu roku může být poskytnuta opakovaně, avšak maximálně do 4 násobku životního minima dané osoby, tj. 13 640 Kč. Šestá situace pokud **osoba nesplnila podmínky pro opakované poskytnutí dávky**, avšak nevztahuje se na osoby, kterým v případě neposkytnutí pomoci hrozí vážná újma na zdraví. Dávka se vyplácí ve výši, která doplňuje příjmy dané osoby do výše existenčního minima, pokud se jedná o nezaopatřené dítě tak se částka vyplácí do výše životního minima.²⁵

3.2 Státní sociální podpora

Systém státní sociální podpory se uskutečňuje pomocí zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Tento systém řeší výplatu dávek, jako jsou přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení, porodné, pohřebné a pěstounské dávky.

Tab. 3.1

Měsíční výše přídavků na dítě

Věk nezaopatřeného dítěte	Výše měsíčního přídavku na dítě v Kč
od 6 let	500
od 6 do 15 let	610
od 15 do 26 let	700

Zdroj: MPSV. *Přídavek na dítě* [online]. 2014 [13. 4. 2014]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prid_na_dite, vlastní zpracování

3.2.1 Přídavek na dítě

Přídavek na dítě je tou nejzákladnější, dlouhodobou dávkou, kterou poskytuje ÚP rodinám s dětmi. Přídavek na dítě má pomoc těmto rodinám s krytím nákladů, které jsou spojené

²⁵ Zákon č. 111 ze dne 14. března 2006 o pomoci v hmotné nouzi. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1305-1328. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=111/2006&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

s výchovou a výživou nezaopatřených dětí. Nárok na přídavek na dítě, má každé dítě, které žije v rodině, jejichž příjem je nižší než 2,4 násobek životního minima. Vždy se posuzuje příjem dané rodiny za předešlý kalendářní rok, za příjem můžeme považovat i rodičovský příspěvek. Přídavky na dítě se vyplácí podle daného věku dítěte.²⁶

3.2.2 Rodičovský příspěvek

Nárok na rodičovský příspěvek má každý rodič, který po celý kalendářní měsíc, osobně, celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině. Po splnění všech těchto náležitých podmínek má rodič nárok na částku 220 000 Kč, a to až do jejího konečného vyčerpání a do dovršení nejvýše 4 let věku dítěte. Pokud je možné alespoň jednomu z rodičů k datu narození dítěte určit 70 % třicetinásobku denního vyměřovacího základu pro stanovení peněžité pomoci v mateřství, nebo nemocenské v souvislosti s porodem, rodič si může sám volit měsíční výši a tím i délku pobírání rodičovského příspěvku. Maximální měsíčně výše pobíraného rodičovského příspěvku se stanoví v závislosti na daný vyměřovací základ. Jestliže 70 % třicetinásobku denního vyměřovacího základu je nižší nebo rovno 7 600 Kč, rodičovský příspěvek může být maximálně 7 600 Kč, jestliže 70 % třicetinásobku denního vyměřovacího základu je vyšší než, 7 600 Kč je rodičovský příspěvek omezen touto částkou a jeho měsíční maximum může být nanejvýš 11 500 Kč. Vyměřovací základ se může také stanovit u obou rodičů a potom se vychází z vyšší varianty. Rodičovský příspěvek a zejména jeho výši je možné měnit 1x za tři měsíce.

Pokud u jednoho, ani u druhého rodiče nelze vyměřovací základ stanovit a to z jakýchkoliv příčin, připadá potom rodičovský příspěvek v pevné měsíční částce 7 600 Kč do konce 9. měsíce věku daného dítěte a poté se částka snižuje na 3 800 Kč měsíčně do 4 let věku dítěte. Podmínky pro poskytnutí rodičovského příspěvku jsou následující: dítě, které je mladší 2 let a navštěvuje jesle, mateřskou školu, nebo jiné speciální zařízení určené pro děti předškolního věku v maximálním měsíčním rozsahu nepřevyšujícím 46 hodin. Dítě také může navštěvovat speciální zařízení pro hendikepované a jinak postižené děti v maximálním denním rozsahu 6 hodin. Dítě, jehož rodič, nebo oba rodiče mají přiznaný III. stupeň tělesného postižení a jsou závislí na pomoci jiné osoby, může rovněž navštěvovat jesle, mateřskou školu a speciální

²⁶Zákon č. 117 ze dne 26. května 1995 o státní sociální podpoře. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1995, částka 31, s. 1634-1653. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=117/1995&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

zařízení v maximálním denním rozsahu 4 hodin. U dětí, které dovršily 2 let věku, není docházka do výše jmenovaných zařízení nijak omezena. Rodič, který pobírá rodičovský příspěvek může svým vlastním přičiněním zlepšovat sociální a ekonomickou situaci rodiny, ale musí být zajištěna péče o dítě jinou zletilou osobou.

3.2.3 Příspěvek na bydlení

Příspěvek na bydlení se poskytuje osobám, které mají nízké příjmy a nejsou schopny tak hradit náklady spojené s bydlením. Nárok na příspěvek na bydlení má každý jedinec, nebo rodina, která má trvalý pobyt v nájemním, nebo soukromém bytě a jejichž 30 % v Praze 35 % příjmů nestačí na pokrytí nákladů spojených s bydlením a zároveň těchto 30 % v Praze 35 % je nižších než dané normativní náklady, které jsou stanoveny zákonem.

Příspěvek na bydlení je časově omezenou dávkou a to na dobu 84 měsíců v období posledních 10 let. Toto omezení se nevztahuje na osoby, nebo domácnosti, ve které se nachází výhradně osoby starší než 70 let a také na osoby se zdravotním postižením, které bydlí ve speciálních zařízeních jim určených.

3.2.4 Porodné

Porodné je jednorázová dávka, která pomáhá nízkopříjmovým rodinám při narození prvního potomka. Nárok na porodné je závislý na stanovené hranici příjmů v rodině tzn., že příjmy v předešlých třech měsících před narozením dítěte musí být nižší než 2,4 násobek životního minima rodiny. Částka vyplácená na porodném v současné době činí 13 000 Kč za první živě narozené dítě. Pokud se narodí živá dvojčata a více, částka porodného je 19 500 Kč.

3.2.5 Pohřebné

Nárok na pohřebné má osoba, která vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti, nebo osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte. Je zde další podmínka a to že, zemřelá osoba musela mít ke dni svého úmrtí trvalý pobyt na území ČR. Pohřebné je jednorázově vyplaceno ve výši 5 000 Kč.²⁷

²⁷Zákon č. 117 ze dne 26. května 1995 o státní sociální podpoře. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1995, částka 31, s. 1634-1653. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=117/1995&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

3.2.6 Dávky pěstounské péče

Dávky pěstounské péče upravuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Pro účely poskytnutí dávek pěstounské péče se posuzuje osoba, která pečuje o dítě a je vedena v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči.

Osoby, které mají nárok na pěstounskou péči

- osoba, která je pěstounem
- osoba, která byla po dosažení zletilosti dítěte jeho pěstounem, nebo poručníkem, a to po takovou dobu, po kterou má nezaopatřené dítě nárok na příspěvek na úhradu svých potřeb
- tzv. předpěstounská péče, tzn. osoba, které je před rozhodnutím soudu dítě dočasně svěřeno do péče
- osoba, která je poručníkem dítěte a zároveň o dítě osobně pečuje, nebo má v osobní péči dítě, ke kterému nemá vyživovací povinnost, a to po dobu, po kterou probíhá soud, který určí tuto osobu jako poručníka

Do dávek pěstounské péče můžeme zahrnout příspěvek na úhradu potřeb dítěte, příspěvek při ukončení pěstounské péče, odměnu pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte, a také příspěvek na zakoupení osobního automobilu.

Na příspěvek na úhradu potřeb dítěte má nárok nezletilé nezaopatřené dítě, které je svěřeno do pěstounské péče. Nárok na tento příspěvek má i po dosažení zletilosti, nanejvýš však do 26 let věku, pokud se stále jedná o nezaopatřené dítě, které žije a společně uhrazuje náklady na své potřeby s osobou, která byla po dovršení jeho zletilosti osobou pečující.

Tab. 3.2

Výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte

Věk dítěte	Částka/měsíc
Do 6 let	4 500 Kč
Od 6 do 12 let	5 550 Kč
Od 12 do 18 let	6 350 Kč
Od 18 do 26 let	6 600 Kč

Zdroj: MPSV. *Dávky pěstounské péče* [online]. 2014 [13. 4. 2014]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/dpp>, vlastní zpracování

Měsíční výše příspěvku na úhradu potřeb dítěte, které je podle zákona o sociálních službách závislé na pomoci jiné osoby. Příspěvek je členěn do čtyř stupňů závislosti a to na lehkou závislost, středně těžkou závislost, těžkou závislost a úplnou závislost.

Tab. 3.3

Měsíční výše příspěvku

Věk dítěte	Lehká závislost	Středně těžká závislost	Těžká závislost	Úplná závislost
Do 6 let	4 650 Kč	5 550 Kč	5 900 Kč	6 400 Kč
Od 6 do 12 let	5 650 Kč	6 800 Kč	7 250 Kč	7 850 Kč
Od 12 do 18 let	6 450 Kč	7 800 Kč	8 300 Kč	8 700 Kč
Od 18 do 26 let	6 750 Kč	8 100 Kč	8 600 Kč	9 000 Kč

Zdroj: MPSV. *Dávky pěstounské péče* [online]. 2014 [13. 4. 2014]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/dpp>, vlastní zpracování

Odměna pěstouna náleží osobě, která pečuje o nezletilého i po dosažení jeho zletilosti, pokud má dítě nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Zároveň také osoba musí být v evidenci. Pokud jsou např. manželé osobami pečujícími, nebo v evidenci, nárok na odměnu má pouze jeden z nich, nikoliv oba dva.

Tab. 3.4

Měsíční odměna pěstouna

Počet dětí, o které je pečováno	Částka
1 dítě	8 000 Kč
2 děti	12 000 Kč
3 a více dětí ²⁸	20 000 Kč

Zdroj: MPSV. *Dávky pěstounské péče* [online]. 2014 [13. 4. 2014]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/dpp>, vlastní zpracování

²⁸ Také pokud je pečováno minimálně o 1 dítě, které je závislé na pomoci jiné osoby, ve stupni závislosti středně těžká závislost, těžká závislost, nebo úplná závislost. Pokud je dítě svěřeno osobě na přechodnou dobu a trpí zmíněnými závislostmi, může být příspěvek až 24 000 Kč. Odměna pěstouna se zvyšuje vždy o 4 000 Kč, pokud si nechá svěřit další dítě do své péče.

Na příspěvek při ukončení pěstounské péče má nárok každá fyzická osoba, která byla v den dosažení své zletilosti v pěstounské péči a zároveň ke dni zániku nároku na příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Výše příspěvku má jednorázový charakter a to ve výši 25 000 Kč.

Příspěvek při převzetí dítěte, na tento příspěvek má nárok osoba pečující, která převzala dítě do pěstounské péče.

Tab. 3.5

Výše příspěvku při převzetí dítěte

Věk dítěte	Částka
Do 6 let	8 000 Kč
Od 6 do 12 let	9 000 Kč
Od 12 do 18 let	10 000 Kč

Zdroj: MPSV. *Dávky pěstounské péče* [online]. 2014 [13. 4. 2014]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/dpp>, vlastní zpracování

Na příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla má nárok osoba pečující, která má v pěstounské péči alespoň 3 děti, nebo má nárok na odměnu pěstouna z důvodu péče o 3 děti. Výše příspěvku je 70 % z ceny pořízení motorového vozidla, nebo podložených výdajů na opravy vozidla, nanejvýš ale 100 000 Kč. Zásadní podmínkou je, že osoba, která pečuje o děti, nesmí vozidlo používat k výdělečné činnosti.²⁹

²⁹ Zákon č. 359 ze dne 9. prosince 1999 o sociálně právní ochraně dětí. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 111, s. 7662-7681. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=359/1999&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

3.3 Dávky pro osoby se zdravotním postižením

Dávky pro osoby se zdravotním postižením jsou upravovány zákonem č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů a vyhláškou č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením. Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením upravuje příspěvky na mobilitu, příspěvky na zvláštní pomůcky, příspěvek na péči a průkaz osoby se zdravotním postižením a určité výhody, které z něj plynou.

Osoby, které mohou žádat o příspěvek na mobilitu, příspěvek na zvláštní pomůcky, příspěvek na péči a o průkaz osoby se zdravotním postižením.

- žadatel musí být hlášen k trvalému pobytu na území ČR, nebo zde musí mít trvalý pobyt
- o příspěvek může požádat osoba, které byla udělena mezinárodní ochrana prostřednictvím azylu nebo doplňkové ochrany
- cizinec, který nemá trvalý pobyt na území ČR, ale tento nárok mu zaručuje mezinárodní smlouva
- občan kteréhokoliv členského státu EU, pokud je hlášen na území ČR k pobytu, minimálně však po dobu delší než 3 měsíce
- rodinný příslušník občana členského státu EU, pokud je hlášen na území ČR k pobytu, minimálně však po dobu delší než 3 měsíce
- cizinec, který vlastní povolení k trvalému pobytu na území jiného členského státu EU a pokud je hlášen na území ČR k dlouhodobému pobytu, musí mít však bydliště na území ČR, bydliště vyjadřuje určitou souvislost s ČR

3.3.1 Příspěvek na mobilitu

Příspěvek na mobilitu se poskytuje osobě starší 1 roku, jedná se o opakující se nárokovou dávku. Výše dávky je 400 Kč za měsíc. Osoba pobírající příspěvek na mobilitu musí splňovat určitá kritéria. První kritérium **osoba není schopna zvládat základní životní úkony** především, co se týče mobility nebo orientace. Příspěvek může být také udělen osobě, které byly poskytnuty výhody II. a III. stupně, po dobu platnosti zdravotně tělesně postižený (ZTP) a zdravotně tělesně postižený s průvodcem (ZTP/P) průkazu do 31. prosince 2015. Druhé kritérium, **osoba se pravidelně v měsíci dopravuje** např. k lékaři apod. Třetí kritérium, příspěvek může být poskytnut osobě, které **nejsou poskytovány pobytové sociální služby**

v domě pro osoby se zdravotním postižením, pečovatelskou službou, v domě pro seniory, nebo v domovech se zvláštním režimem. V odůvodněných případech může být příspěvek poskytnut i osobě, které jsou poskytovány pobytové sociální služby.

3.3.2 Příspěvek na zvláštní pomůcky

Příspěvek na zvláštní pomůcku může obdržet osoba, která má těžkou vadu nosného, nebo pohybového ústrojí, a nebo závažné zrakové či sluchové onemocnění.

Osoba, která má těžkou vadu nosného, pohybového aparátu a nebo trpí mentální retardací, má nárok na zvláštní pomůcku, především pak na příspěvek na zakoupení motorového vozidla.

Další podmínky pro přidělení příspěvku na zvláštní pomůcky mají osoby starší 3 let. Typ pomůcky např. automobil, rekonstrukce a speciální úprava bytu, nevědomé osoby ve věku 15 let mají nárok na vodícího psa, osoby starší 1 roku mají nárok na všechny ostatní pomůcky. Zvláštní pomůcky umožňují hendikepovaným a jinak postiženým osobám samotnou sebeobsahu, nebo jiným způsobem zjednodušit jejich tíživou situaci. Mají také za úkol jim pomoc při realizaci jejich zaměstnání. Pokud je zvláštní pomůckou automobil, je podmínkou, aby se hendikepovaná, nebo jinak postižená osoba pravidelně v měsíci dopravovala a byla schopna sama řídit automobil, nebo aby byla dopravována jinou osobou. Seznam zvláštních druhů a typů pomůcek můžeme najít ve vyhlášce Ministerstva práce sociálních věcí (MPSV).

Maximální výše příspěvku na zvláštní pomůcku

Zákon rozlišuje dva typy pomůcek a to v ceně do a nad 24 000 Kč. Zvlášť se hodnotí speciální úprava motorového vozidla.

Příspěvek na zvláštní pomůcku **do 24 000 Kč** se poskytuje pouze osobě, která má příjem, nebo příjem společně posuzovaných osob, nižší než 8 násobek životního minima jednotlivce, nebo společně posuzovaných osob. Spoluúčast osoby na zvláštní pomůcku je 10 %, z pořizovací ceny zvláštní pomůcky, nejméně však 1000 Kč. V odůvodněných případech lze poskytnout příspěvek na zvláštní pomůcky i osobě, která má příjem přesahující 8 násobek životního minima a to v případech, že osoba žádá opakovaně o různé druhy zvláštních pomůcek. Stanovení příspěvku na zvláštní pomůcku v hodnotě **nad 24 000 Kč** je spoluúčast rovněž 10 % z pořizovací ceny zvláštní pomůcky, jestliže osoba nemá dostatek finančních prostředků k uhrazení spoluúčasti, ÚP určí nižší spoluúčast. Posuzuje se zde příjem žadatele a společně posuzovaných osob a jejich sociální a majetkové poměry. Spoluúčast musí být však minimálně 1000 Kč. Při poskytnutí příspěvku na motorové vozidlo se hodnotí četnost a důvod

dopravy, příjmy dané osoby a příjmy společně posuzovaných osob včetně jejich majetkových a sociálních poměrů. Maximální výše příspěvku na motorové vozidlo je 200 000 Kč. Maximální možná výše příspěvku na zvláštní pomůcku je 350 000 Kč, 400 000 Kč v případě příspěvku na pořízení schodišťové plošiny. Součet všech vyplacených příspěvků na zvláštní typy pomůcek nesmí v 60 měsících překročit částku 800 000 Kč. V případě příspěvku na pořízení schodišťové plošiny se jedná o částku 850 000 Kč.

Povinnost vrácení příspěvku na zvláštní pomůcku má osoba, která nevyužila příspěvek do 3 měsíců ode dne jeho vyplacení, nebo příspěvek nevyužila v plné výši. Pokud osoba před uplynutím 60 kalendářních měsíců ztratila vlastnické právo k pomůcce, nebo ji přestala v dané lhůtě využívat, v tomto případě se jedná o (osobní automobil) je povinna pomůcku vrátit. Jestliže se osoba přestala pravidelně dopravovat, nebo přestala být schopna převozu motorovým vozidlem za předpokladu, že jí byl poskytnut příspěvek na pořízení motorového vozidla je povinna příspěvek vrátit. Osoba je povinna příspěvek vrátit, pokud se zjistí, že v žádosti o příspěvek byli zkreslené, nepravdivé, nebo lživé informace, které vedly k poskytnutí zvláštní pomůcky, nebo finančních prostředků na poskytnutí této pomůcky.

Pokud osoba před uplynutím 60 kalendářních měsíců přestala zvláštní pomůcku využívat z důvodu změny zdravotního stavu, nebo se do 120 kalendářních měsíců přestala pravidelně dopravovat, nebo ztratila schopnost převozu daným motorovým vozidlem, není povinna pomůcku vracet. Osoba není rovněž povinna zvláštní pomůcku vracet, konkrétně se jedná o vodičího psa, který před uplynutím doby 60 kalendářních měsíců zemřel, nebo ztratil své zvláštní schopnosti a dovednosti, k nimž došlo z důvodu onemocnění, úrazu nebo stáří.

Pokud byla žadateli poskytnuta finanční částka na nákup zvláštní pomůcky, není příjemce povinen vracet poměrnou část příspěvku, jestliže tato částka nepřesahuje 100 Kč, a nebo pokud ÚP neurčí jinak a poměrnou částku příjemci nepromine.³⁰

³⁰ Zákon č. 329 ze dne 13. října 2011 o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 115, s. 3970-3994. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=329/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

3.3.3 Příspěvek na péči

Příspěvek na péči je upravován zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů a vyhláškou č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. O příspěvek na péči mohou požádat osoby, které kvůli dlouhodobě nepříznivému zdravotnímu stavu potřebují pomoc jiné osoby při vykonávání základních životních potřeb, v rozsahu podle stupně závislosti určeného v zákonu o sociálních službách. Z poskytnutého příspěvku osoby hradí pomoc ostatních osob. Mezi osoby, které pomáhají znevýhodněným osobám zahrnujeme: osoby blízké, asistenty sociální péče, registrované poskytovatele sociálních služeb, dětské domovy apod.

Nárok na příspěvek na péči má každá osoba starší 1 roku, která z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje pomoc jiné osoby, při vykonávání základních životních potřeb v rozsahu určeném pomocí stupně závislosti. Tyto stupně jsou určeny pomocí toho, kolik tato osoba není schopna sama zvládat základních životních potřeb bez cizí pomoci.

Mezi základní životní potřeby se řadí: mobilita, orientace, komunikace s lidmi, stravování, oblékání a obouvání, osobní hygiena, péče o zdraví, péče o domácnost (pouze u osob starších 18 let), osobní aktivity a výkon fyziologické potřeby.

Tab. 3.6

Měsíční výše příspěvku na péči pro osoby mladší 18 let

Stupeň závislosti	Výše příspěvku
I.stupeň-lehká závislost	3 000 Kč
II.stupeň-středně těžká závislost	6 000 Kč
III.stupeň-těžká závislost	9 000 Kč
IV.stupeň-úplná závislost	12 000 Kč

Zdroj: MPSV. *Zdravotní postižení* [online]. 2014 [13. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/8>, vlastní zpracování

Tab. 3.7

Měsíční výše příspěvku na péči pro osoby starší 18 let

Stupeň závislosti	Výše příspěvku
I.stupeň-lehká závislost	800 Kč
II.stupeň-středně těžká závislost	4 000 Kč
III.stupeň-těžká závislost	8 000 Kč
IV.stupeň-úplná závislost	12 000 Kč

Zdroj: MPSV. *Zdravotní postižení* [online]. 2014 [13. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/8>, vlastní zpracování

Žadatel o příspěvek na péči je povinen podat písemnou žádost, formou vyplněného tiskopisu, který je určen MPSV. Vyplněná žádost se podává na pracovišti ÚP příslušném podle místa trvalého pobytu žadatele o příspěvek. Při posuzování pracovníků ÚP jestli bude, nebo nebude příspěvek poskytnut se nejprve provádí tzv. sociální šetření, při kterém se zjišťuje zdravotní stav žadatele, schopnost samostatného fungování v jeho přirozeném sociální prostředí. Později ÚP zašle na okresní správu sociálního zabezpečení žádost o posouzení stupně závislosti dané osoby. Zde se vychází ze zdravotního stavu žadatele, zprávu poskytne praktický lékař, nebo odborný lékař. Na základě posudku z okresní správy sociálního zabezpečení vydá ÚP rozhodnutí, zda příspěvek na péči bude přiznán či nikoliv. Žadatel o příspěvek se může proti rozhodnutí odvolat a to u ÚP, který rozhodnutí vydal. O následném odvolání později rozhoduje MPSV.

Příspěvek na péči je vyplácen krajskou pobočkou ÚP v měsíčních intervalech. Příspěvek je vyplácen např. pomocí karty sociálních systémů tzn. buď využitím funkce platební karty a nebo převodem na účet. Dále také může příspěvek na péči být vyplácen složenkou.

Každá osoba, která pobírá příspěvek na péči je povinna podrobit se sociálnímu šetření pro účely přiznání příspěvku na péči. Pokud nastane u příjemce jakákoliv změna, která by mohla mít vliv na nárok, výši nebo výplatu příspěvku na péči je povinna tuto skutečnost oznámit příslušnému ÚP a to nejpozději do 8 dnů od dané změny. Příjemce dávky je povinen na vyzvání ÚP prokázat, že dávka byla skutečně využita k zajištění pomoci. Tuto skutečnost lze

prokázat pomocí předloženého dokladu o zaplacení např. osobě, která poskytuje pomoc při zvládání základních životních potřeb, popř. využitím karty sociálních systémů. Pokud příjemce dávky nesplní jakoukoliv povinnost, může být výplata příspěvku po předchozím upozornění ÚP zastavena.³¹

3.4 Karta sociálních systémů

Karta sociálních systémů jinak také nazývána sKarta, sloužila od druhé poloviny roku 2012 k výplatě nepojistných sociálních dávek a dávek v oblasti státní politiky zaměstnanosti. Cílem zavedení sKarty bylo zajistit mnohem vyšší efektivnost a komfort pro klienty. SKarty byly vydávány ve dvou variantách a to v tzv. základní verzi a ve speciální verzi, kde karta sloužila zároveň i jako průkaz tělesně postižený (TP), ZTP, ZTP/P, které jsou určeny pro osoby se zdravotním postižením. SKartou se klienti prokazovali na pobočkách ÚP a sloužila také jako identifikační doklad těch osob, které pobírají sociální dávky. SKartu využívalo více než 200 000 klientů ÚP. Každý občan také při převzetí sKarty dostal instrukce a pokyny jak s kartou zacházet a veškeré informace o její funkci a využitelnosti. Podobný systém vyplácení sociálních dávek používají např. ve Finsku, Velké Británii a Itálii.

SKarta byla pro příjemce zdarma a služby spojené s ní tzn. vydání sKarty jedenkrát za čtyři roky, otevření a vedení platebního účtu, bezhotovostní platba kartou u platebních terminálů, výběr z bankomatů České spořitelny ke každé dávce v měsíci a provedení jednoho bezhotovostního převodu v měsíci.

Od 1. 1. 2012 MPSV zavedlo, že výplata daných sociálních dávek bude probíhat pouze na jednom místě, bude tzv. jedno výplatní místo. Tímto místem se staly ÚP ČR. V ČR se nachází 423 kontaktních pracovišť ÚP a 26 detašovaných pracovišť ÚP.³²

Dne 1. 11. 2013 nabyl účinnost zákon č. 306/2013 Sb., o zrušení karty sociálních systémů. Od tohoto data běžela šesti měsíční lhůta a dne 30. 4. 2014 byla sKarta definitivně zrušena. Tímto datem zanikly veškeré vystavené sKarty a také účty, na které byly dávky přeposílány. Pokud příjemce dávky bude mít i po tomto datu finanční prostředky na účtu, může si o tyto finanční prostředky požádat, a to až po dobu 4 let.

³¹ Zákon č. 329 ze dne 13. října 2011 o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 115, s. 3970-3994. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=329/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

³²MPSV. *Sociální reforma*. [online]. 2014 [18. 4. 2014]. Dostupné z: <http://socialnireforma.mpsv.cz/cs/>

Poslední vyplacená dávka prostřednictvím sKarty proběhla 30. 3. 2014, poté budou dávky vypláceny buď převodem na účet příjemce dávky, a nebo poštovní poukázkou.

Dne 30. 4. 2014 byly zrušeny i tzv. speciální karty, které byly určeny pro osoby se zdravotním postižením, kde karta soužila i jako průkaz TP, ZTP, ZTP/P. Jedná se o 25 tisíc občanů, kterým bude sKarta vyměněna za nový průkaz.³³

³³ MPSV. *Ukončení sKarty*. [online]. 2014 [18. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/16561>

4 Komparace vybraných sociálních systémů v konkrétních státech EU

4.1 Sociální systém ve Slovenské republice

Systém sociálního zabezpečení ve SR je členěn na tři základní části a to sociální pojištění, sociální pomoc a sociální podporu. Financování sociálního systému je zabezpečeno za účasti občanů, rodiny, státu a obce. Základní funkcí sociálního pojištění je ochránit obyvatele v nejrůznějších životních situacích, které mohou nastat. Řadíme zde např. mateřství, pracovní neschopnost apod. Jedná se o zásluhový systém, tzn., že výše poskytnuté dávky se odvíjí od odvedené části prostředků do státního rozpočtu.

Sociální podpora se týká přímo dávek pro rodiny, které jsou financovány ze státního rozpočtu a stát se přímo podílí na řešení určitých životních situací obyvatel jako např. narození dítěte a jeho samotná výchova, úmrtí v rodině, apod. U dávek sociální podpory není podmínkou placení příspěvku, nebo příjmový poměr oprávněné osoby.

Do sociální pomoci řadíme pomoc v hmotné nouzi, která je určena pro nejrizikovější obyvatele. Občan, který je bez příjmů má nárok na pomoc v hmotné nouzi, která je však dočasnou, ne trvalou náhradou pracovního příjmu.³⁴

4.2 Vybrané typy dávek ve SR

Hmotná nouze

V rámci systému sociální ochrany je záchranná sociální síť (jednotlivců, rodiny a jejich členů) zabezpečena prostřednictvím nástrojů pomoci v hmotné nouzi, kterou upravuje zákon č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Právo na tuto pomoc je zakotveno v Ústavě SR. Cílem je, aby pomoc v hmotné nouzi měla povahu jen preventivních opatření a dočasných řešení. Jednou z podmínek nároku na dávku v hmotné nouzi je stav, kdy příjem občana a fyzické osoby, která se s občanem společně posuzuje, nedosahuje částky životního minima, a občan a fyzické osoby, které se s občanem společně posuzují, si příjem nemohou zabezpečit, nebo zvýšit vlastním přičiněním.

³⁴ RYCHTÁŘOVÁ, Jana. *Systémy sociálního zabezpečení v EU: 4. část: Slovensko*. Národní pojištění odborný měsíčník České správy sociálního zabezpečení. [online]. 2006, roč. 37, č. 5. ISSN 0323-2395. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/casopis-narodni-pojisteni/archiv-vydanych-cisel/clanky/casopis-narodni-pojisteni-c-5-2006-clanek-2.htm>

Mezi dávky hmotné nouze můžeme ve SR zařadit: dávky v hmotné nouzi, příspěvek k dávce v hmotné nouzi, jednorázovou dávku v hmotné nouzi, dotaci na podporu výchovy ke stravovacím návykům dítěte ohroženého sociálním vyloučením a dotaci na podporu výchovy k plnění školních povinností dítěte ohroženého sociálním vyloučením.

Částky životního minima jsou ve SR stanoveny následovně: pro jednu zletilou fyzickou osobu je částka životního minima stanovena na 194,58 Euro, pro další společně posuzovanou osobu tj. částka 135,74 Euro, pokud se jedná o nezaopatřené dítě, nebo o nezaopatřené nezletilé dítě částka je stanovena na 88,82 Euro. Sumy životního minima se ve SR upravují vždy k 1. červenci daného roku a to na základě koeficientu čistých peněžních příjmů na osobu, nebo koeficientu životních nákladů nízkopříjmových domácností.

Mezi společně posuzované osoby řadíme

- manžela a manželku
- rodiče a nezaopatřené děti žijící s nimi v domácnosti
- rodiče a jejich děti do 25 let věku, které nemají příjem nebo mají příjem nanejvýš do minimální mzdy
- Mezi společně neposuzované osoby řadíme ty osoby, které nežijí v domácnosti z důvodu, že jim je poskytována odborná pomoc v krizové situaci podle zákona č. 305/2005 Z.z., o sociálně právní ochraně dětí a sociální kuratele, ve znění pozdějších předpisů.

Jednorázová dávka v hmotné nouzi

Jednorázovou dávku v hmotné nouzi je možné poskytnout občanovi, který se nachází ve stavu hmotné nouze a také společně posuzovaným osobám. Dávka se poskytuje na úhradu mimořádných výdajů na nevyhnutelné ošacení, základní vybavení domácnosti, zakoupení školních potřeb pro nezaopatřené dítě, mimořádné léčebné náklady. Jednorázová dávka v hmotné nouzi může být poskytnuta pouze osobě, nebo společně posuzovaným osobám, jestliže jim je vyplácena dávka a příspěvky. Dávka se poskytuje do výše skutečně prokázaných nákladů, nanejvýš však do výše trojnásobku částky životního minima. O poskytování jednorázové dávky v hmotné nouzi rozhoduje obec.³⁵

³⁵ Zákon č. 599 ze dne 11. listopadu 2003 o pomoci v hmotné nouzi a o změně a doplnění některých zákonů In: *Sbírka zákonů Slovenské republiky*. 2003, částka 245, s. 5714-5726. Dostupný také z: http://www.zbierka.sk/sk/vyhľadavanie?filter_sent=1&_filter_predpis_aspi_id=599%2F2003&q=

Příspěvek na koupi osobního motorového vozidla

Účelem peněžního příspěvku na koupi osobního motorového vozidla je zajištění mobility fyzické osoby s ZTP průkazem, která je odkázána na individuální přepravu osobním motorovým vozidlem např. do zaměstnání, školského zařízení, domova sociálních služeb apod. Příspěvek na koupi osobního motorového vozidla je poskytnut pouze v případě, že osoba se ZTP je odkázána podle komplexního posudku na individuální přepravu osobním motorovým vozidlem a není schopna se přemísťovat vozy veřejné hromadné dopravy, ať už kvůli poruše chování, při duševním onemocnění, ztrátě dvou končetin, a nebo jiných závažných fyzických i duševních onemocněních. Osoba, která žádá o příspěvek, musí automobil využívat nejméně dvakrát v týdnu pro účely přepravy, které již byly zmíněny.

Peněžní příspěvek na koupi osobního motorového vozidla nelze poskytnout na koupi osobního motorového vozidla, které je podle technického průkazu starší pěti let. Peněžní příspěvek na koupi osobního motorového vozidla se neposkytne, jestliže příjem osoby s ZTP převyšuje pěti násobek částky životního minima tzn. 972,9 Euro za měsíc.

Peněžní příspěvek na koupi osobního motorového vozidla rovněž nelze poskytnout na osobní motorové vozidlo, které bylo zakoupeno před dnem vypracování komplexního posudku. Peněžní příspěvek na koupi osobního motorového vozidla je možné poskytnout i v případě, že si osobní motorové vozidlo kupuje více fyzických osob s ZTP společně. Peněžní příspěvek na koupi osobního motorového vozidla je možné poskytnout nejvýše ve výši 6 638,79 Euro s manuální a 8 298,48 Euro s automatickou převodovkou to však ale za předpokladu, že osoba je podle komplexního posudku odkázána na řízení vozidla s automatickou převodovkou.³⁶

³⁶ Zákon č. 447 ze dne 29. října 2008 o peněžních příspěvcích na kompenzaci těžkého zdravotního postižení a o změně a doplnění některých zákonů In: *Sbírka zákonů Slovenské republiky*. 2008, částka 165, s. 3750-3843. Dostupný také z: http://www.zbierka.sk/sk/vyhľadavanie?filter_sent=1&_filter_predpis_aspi_id=447%2F2008&q=

Přídavek na dítě

Přídavek na dítě je státní sociální dávka, kterou stát přispívá oprávněné osobě na výchovu a výživu nezaopatřeného dítěte. Podmínky nároku na přídavek jsou následující. Péče oprávněné osoby o nezaopatřené dítě, trvalý nebo přechodný pobyt oprávněné osoby a nezaopatřeného dítěte (týká se pouze cizinců) na území SR. Nárok na přídavek nevzniká, pokud se nezaopatřenému dítěti poskytuje péče ve speciálních zařízeních a důvodem takové péče je provádění rozhodnutí soudu o nařízení ústavní péče, předběžného opatření nebo rozhodnutí o uložení ochranné výchovy nebo výchovného opatření. Nárok na přídavek nevzniká osobě, která pobývá na jiném území než EU. Osoby, které mají nárok na přídavek na dítě jsou rodiče nezaopatřeného dítěte, osoba, které je nezaopatřené dítě svěřeno do náhradní rodinné péče, zletilé nezaopatřené dítě, pokud má upravenou vyživovací povinnost od rodičů, uzavřelo manželství, nebo jehož manželství zaniklo. Od 1. 1. 2013 je výše přídavku na dítě 23,10 Euro. Pokud oprávněná osoba nevyužívá přídavek v souladu s účelem, na který je určen, ÚP sociálních věcí a rodiny zastaví výplatu přídavku na dítě a poukáže přídavek jiné oprávněné osobě nebo obci, v níž má nezaopatřené dítě trvalý pobyt. Přídavek může být také zaslán do zařízení sociálních služeb, ve kterém je nezaopatřené dítě umístěno. Oprávněná osoba, které se přídavek vyplácí, je povinna do 8 dnů písemně oznámit změny v rozhodujících skutečnostech, které mají vliv na nárok na přídavek.³⁷

4.3 Sociální systém v Rakousku

Rakouský systém sociálního zabezpečení se skládá z určitých sociálních událostí, jako jsou nemoc, pracovní neschopnost, invalidita, mateřství, nezaměstnanost, stáří, smrt, chudoba. Rakousko je řazeno mezi státy s velmi výkonným typem sociální politiky. Je zde uplatňován princip zásluhovosti, na jehož základě se realizuje sociální politika. V Rakousku funguje mnoho nestátních neziskových organizací, protože stát svým občanům poskytuje pouze společensky uznaná minima. Pojištění je v Rakousku povinné pro všechny zaměstnance a jeho výše se odvozuje od výše příjmů. Máme zde 4 typy pojištění a to nemocenské, úrazové, důchodové a pojištění v nezaměstnanosti. Nejdůležitějším zákonem v sociálním zabezpečení Rakouska je zákon č. 189/1955 o sociálním pojištění, který v sobě nezahrnuje pouze sociální

³⁷ Zákon č. 600 ze dne 6. listopadu 2003 o o přídavku na dítě a o změně a doplnění zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálním pojištění. In: *Sbírka zákonů Slovenské republiky*. 2003, částka 245, s. 5727-5732. Dostupný také z: http://www.zbierka.sk/sk/vyhľadavanie?filter_sent=1&_filter_predpis_aspi_id=600%2F2003+Z.z.&q=

pojištění, jak by mohl název napovídat, ale i podmínky pro poskytování dávek ze systému sociálního zabezpečení. Pomoc rodinám má na starosti zákon č. 376/1967 o odškodnění rodiny, systém dávek a pomoc osobám se zdravotním postižením je zakotven v zákoně č. 22/1970 o zdravotním postižení.³⁸

4.4 Vybrané typy dávek poskytované v Rakousku

Poskytování dávek osobám s nízkými příjmy

Obdobně jako v ČR, nebo SR jsou dávky v hmotné nouzi poskytovány i v Rakousku. Dávky jsou poskytovány osobám, které se dostaly do nenadálé životní situace a jsou ohroženi chudobou nebo sociálním vyloučením. Podobně jako v ČR je v Rakousku využíváno životní minimum a to za pomoci tzv. minimálních standardů. Minimální standardy jsou konkrétní částky, které člověk potřebuje na pokrytí svých životních nákladů. V roce 2013 jsou minimální standardy stanoveny následovně. Pokud se jedná o osamělého rodiče, nebo o osobu, která žije sama, připadá ji částka 773,26 Euro, páry 579,95 Euro na osobu, dospělé dítě, které má nárok na přídavky 386,63 Euro a nezletilé dítě 209,78 Euro. Tyto částky mají za úkol pokrýt náklady spojené s ošacením, potravinami a osobní potřebou. Výše příspěvku se stanovuje podle minimálních standardů, které se vypočítávají za pomoci částek potřebných na pokrytí životních nákladů. K tomu se ještě připočítávají částky na pokrytí nákladů spojených s bydlením. Pokud se jedná o osamělého rodiče, nebo o osobu, která žije sama, připadá ji částka 193,32 Euro, páry 144,99 Euro na osobu, dospělé dítě, které má nárok na přídavky 96,66 Euro a osoby, které dosáhly důchodového věku nebo osoby se zdravotním postižením 104,40 Euro. Dávky nemají za úkol pouze ochránit člověka v chudobě, ale mají mu také pomoci k návratu do pracovního procesu. Sociální pomoc se tedy dělí na dvě části a to na finanční dávky a na sociální služby. Osoba má nárok na poskytnutí finanční pomoci jen v případě, že se sama snažila o řešení své životní situace např. zvýšením svých příjmů vlastním přičiněním, prodejem majetku či pronájmem apod. Zvýšení příjmů svým vlastním přičiněním se nezkoumá u mužů starších 65 let, u žen starších 60 let, u těžce nemocných osob a u osob starších 18 let, kteří se soustavně připravují na budoucí povolání a také u osob, které se starají o nezaopatřené dítě do 3 let věku. Pokud má žadatel naspořeny finanční prostředky,

³⁸ KREBS, Vojtěch. a kol. *Sociální politika*. 3. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005.

musí je využít, aby zlepšil svou životní situaci, ale zákon stanovuje, že minimální částka, která musí žadateli zůstat je 3866,25 Euro.³⁹

Jednorázová dávka

Jednorázová dávka může být poskytnuta osobě, nebo rodině, která se ocitla v nenadálé životní situaci a potřebuje pomoc. Situaci můžeme zařadit do dvou skupin a to nemoc, invalidita, smrt živitele rodiny a druhá skupina je poškození, nebo zničení bytových prostor živelnými pohromami. Nárok na jednorázový příspěvek má pouze osoba s trvalým pobytem v Rakousku. Příspěvek se poskytuje jen v případě, že škody, které vznikly, žadatel není schopen uhradit ze svých vlastních příjmů nebo úspor. Jednorázová dávka je především určena pro rodiny s nízkými příjmy, tak aby jim vyrovnala náklady na péči spojené s dítětem. Nárok na dávku mají pouze ty rodiny, nebo osoby, jejichž měsíční příjem není vyšší než 700 Euro. Jednorázová dávka není striktně určená, ale je vyčíslena pomocí vzorce, ve kterém je potřeba zohlednit příjem rodiny, počet osob v domácnosti, jejich věkové složení apod.⁴⁰

Příspěvek na koupi osobního motorového vozidla

V Rakousku existuje celá řada příspěvků spojených s osobním automobilem a jeho provozem. V první řadě stát poskytuje grant, který pomůže zdravotně postiženým, získat řidičské oprávnění, kteří jej potřebují výhradně k dopravě do zaměstnání a k lékaři. Žadatel získá grant jen v případě, že použití veřejné hromadné dopravy by bylo kvůli velké vzdálenosti nebo jeho zdravotnímu stavu nemožné. Příspěvek se poskytuje ve výši 50 % nákladů spojených se získáním řidičského oprávnění. Podmínky pro poskytnutí příspěvku na osobní motorové vozidlo jsou následující, vozidlo musí používat výhradně osoba se zdravotním postižením, nebo osoba, která bude zdravotně postiženého dopravovat. Žadatel o příspěvek na osobní automobil musí také vlastnit řidičské oprávnění a automobil využívat výhradně k dopravě do zaměstnání nebo lékaři, ale to vše za předpokladu, že použití veřejné hromadné dopravy by bylo kvůli velké vzdálenosti nebo jeho zdravotnímu stavu nemožné. Maximální výše příspěvku je stanovena zákonem na 2088 Euro. Další výhoda, která je poskytována osobám se zdravotním postižením, kteří využívají automobil především k přepravě do zaměstnání je ta,

³⁹ HELP. *Armut* [online]. 2014 [24. 4. 2014]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/169/Seite.1690000.html>

⁴⁰BMWfJ. *Familie* [online]. 2014 [24. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.bmwfj.gv.at/Familie/FinanzielleUnterstuetzungen/Seiten/default.aspx>

že nemusí platit daň z užívání motorového vozidla do 3,5 tuny, která je v Rakousku povinná. Pokud osoba, trpící postižením pohybového aparátu využívá osobní automobil k soukromým účelům a není schopna se přepravovat veřejnou dopravou, připadá ji měsíční úleva na dani ve výši 190 Euro. Další výhody pro zdravotně postižené, kteří mají nárok na příspěvek na automobil jsou např. roční dálniční známka zdarma, slevy na mýtném, nebo bezplatné parkování v parkovacích zónách.⁴¹

Přídavky na dítě

V Rakousku nazývány rodinné přídavky jsou nejdůležitější a zároveň nejzákladnější dávkou poskytovanou rodinám s dětmi. Mají za úkol kompenzovat náklady spojené s vyživovací povinností rodičů vůči svým dětem. Za dítě je v Rakousku považována osoba od narození do 18 let a nebo do 26 let, pokud se soustavně připravuje na budoucí povolání. Podmínkou pro poskytnutí příspěvku je, že dítě musí žít s rodiči v jedné společné domácnosti. Dávky mohou být vypláceny i po dosažení věku 26 let, a to pokud do 25 let u dítěte se projeví fyzické, nebo psychické postižení a očekává se, že tento stav bude dlouhodobý či dokonce trvalý. Přídavky na dítě jsou v Rakousku určovány pomocí věku dítěte, ne pomocí příjmu rodiny.

Tab. 4.1

Výše přídavků pro jedno dítě za měsíc

Věk dítěte	Měsíční přídavek
Od narození do 2 let	105,4 Euro
Od 3 do 9 let	112,7 Euro
Od 10 do 18 let	130,9 Euro
Od 19 let	152,7 Euro
Postižené dítě, bez ohledu na věk	138,3 Euro

Zdroj: HELP. *Familienbeihilfe* [online]. 2014 [24. 4. 2014]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/8/Seite.080710.html>, vlastní zpracování

⁴¹HELP. *Sonstige Beihilfen für Menschen mit Behinderungen* [online]. 2014 [24. 4. 2014]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/45/Seite.450700.html>

Tab. 4.1 zobrazuje stav pro jedno dítě, ale pokud v rodině žije více než jedno dítě je částka vždy zvýšena a v případě dvou dětí tj. 12,80 Euro, tří dětí 47,80 Euro, čtyř dětí 97,80 Euro, za každé další dítě 50 Euro. Pokud je dítě zapsáno na základní škole, jedná se o dítě ve věku od 6 do 15 let je přídavek vždy jednou za rok k 1. 9. navýšen o 100 Euro. Zvýšení příspěvku slouží především na pokrytí potřeb spojených se vzděláním. Pokud má dítě vlastní zdanitelný příjem vyšší než, 10 000 Euro za rok nemá nárok na přídavek. Pokud má rodina tři a více dětí, a jejich rodinný příjem nepřesáhne za rok 55 000 euro, má možnost požádat o tzv. doplněk k přídávku ve výši 20 euro.⁴²

4.5 Komparace vybraných sociálních dávek, příspěvků poskytovaných v České republice, Slovenské republice a v Rakousku.

Důvod výběru porovnat Českou republiku se Slovenskou republikou a Rakouskem byla přibližnost a podobnost především, co se týče rozlohy, počtu obyvatel a věkového složení, jako má ČR. Další důvod pro výběr zmíněných zemí je jejich bohatá kulturní, ale i historická minulost. Po ekonomické stránce můžeme mezi těmito státy najít značné disparity, a proto je velice vhodné je porovnat, abychom se dozvěděli, jak moc jsou sociální systémy v daných zemích orientovány na obyvatele. Posledním kritériem pro výběr je jejich podobná geografická poloha leží ve střední Evropě a jedná se o sousední státy.

Do komparovaných sociálních příspěvků je zahrnuta hmotná nouze, jednorázová dávka v hmotné nouzi, příspěvek na koupi osobního motorového vozidla a přídavek na dítě. Důvodem výběru je jejich existence v každé z uvedených zemí, v každé zemi mají podobné vlastnosti, ale jiné, nebo odlišné podmínky pro poskytnutí.

⁴²HELP. *Familienbeihilfe*. [online]. 2014 [24. 4. 2014]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/8/Seite.080710.html>

Tab. 4.2

Přehled dávek v hmotné nouzi v jednotlivých zemích

Česká republika	Slovenská republika	Rakousko
Příspěvek na živobytí	Dávky v hmotné nouzi	Minimální sociální
Doplatek na bydlení	Příspěvek na hmotnou nouzi, příspěvek na bydlení	Příspěvek na bydlení
Mimořádná okamžitá pomoc	Jednorázová dávka v hmotné nouzi	Překlenovací finanční pomoc
	Dotace pro školáky	

Zdroj: vlastní zpracování

Hmotná nouze je stěžejní název, pro různé typy poskytovaných dávek, do kterých každý z uvedených států řadí jiné příspěvky. V ČR do hmotné nouze zahrnujeme příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc. Ve SR do hmotné nouze zahrnují dávky v hmotné nouzi, příspěvek v hmotné nouzi, který se dále člení na příspěvek na bydlení, jednorázovou dávku v hmotné nouzi a potom dotace pro školáky. V Rakousku mezi hmotnou nouzi zahrnují v překladu tzv. minimální sociální, příspěvek na bydlení a překlenovací finanční pomoc. Jak už bylo zmíněno v teoretické části, dávky v hmotné nouzi mají základní úkol pomoci osobám s nedostatečnými finančními příjmy, které jsou pro zmíněné státy stejné. Ve všech třech případech má za úkol motivovat občany k aktivnímu zajištění svých prostředků, aby byly zajištěny jejich životní potřeby. Nárok na dávku v hmotné nouzi, mají osoby, jejich příjmy nedosahují částek životního minima, v Rakousku nazýváno minimální standard. Ve všech třech státech se objevuje shoda v podobě **společně posuzovaných osob**. Dávky v hmotné nouzi se vypočítávají pomocí částek životního minima, životních standardů jak jsou nazývány v Rakousku a jsou značně odlišné.

Tab. 4.3

Částky životního minima v jednotlivých zemích

ČÁSTKY ŽM	Česká republika	Slovenská republika		Rakousko	
Osoba žijící sama	3410 Kč	X		X	
1 osoba	3140 Kč/žijící v rodině	194,58 Euro	5 347 Kč	773,26 Euro	21 249 Kč
Další osoba	2830 Kč	135,74 Euro	3 730 Kč	579,95 Euro	15 937 Kč
Nezletilé dítě	X	88,88 Euro	2 440 Kč	209,78 Euro	5 765 Kč
Nezletilé dítě do 6 let	1740 Kč	X		X	
Nezletilé dítě od 6 do 15 let	2140 Kč	X		X	
Nezaopatřené dítě od 15 do 26 let	2450 Kč	X		X	
Dospělé dítě, které má nárok na přídavky	X	X		386,63 Euro	10 625Kč

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce jsou uvedeny částky životního minima (ŽM). Částky byly přepočteny na české koruny, podle kurzu České národní banky, ze dne 24. 4. 2014. V ČR jsou částky ŽM vzhledem k porovnávaným státům nejnižší, v Rakousku můžeme vidět, že částka ŽM pro jednu osobu je zhruba 6 krát vyšší než v ostatních státech. Podle mého názoru částky ŽM v ČR a SR jsou nedostačující, a nestačí ani na pokrytí základních životních potřeb. Z tabulky částek ŽM je tedy patrné, že životní úroveň obyvatel ČR a SR bude značně podobná, na rozdíl od obyvatel Rakouska, kde jejich životní úroveň je mnohonásobně vyšší. Pokud má žadatel o dávku v hmotné nouzi naspořené finanční prostředky, je povinen je využít, aby zlepšil svoji životní situaci. V Rakousku je zákonem stanoveno, že žadateli musí zůstat minimální částka ve výši 3866,24 Euro tj. 106 244 Kč. V ČR tj. dvojnásobek životního minima tzn. 6 820 Kč.

V Tab. 4.2 můžeme vidět že, **mimořádná okamžitá pomoc** (v Rakousku a SR nazývána **jednorázová dávka v hmotné nouzi**) se v ČR a SR řadí mezi dávky v hmotné nouzi. Dávka je určena především pro osoby, které se dostaly do nenadálé životní situace a potřebují okamžitou pomoc. Mezi hlavní disparity této dávky v jednotlivých státech bych zařadil především výši vyplácené dávky, situace, při kterých je dávka vyplacena a také instituce, které danou dávku vyplácejí. Od 1. 1. 2013 má v ČR na starosti vyplacení mimořádné okamžité pomoci ÚP ČR, kdežto na Slovensku a v Rakousku to mají za úkol obce. V ČR existuje šest základních podmínek, kdy může být dávka vyplacena, pokud nastala velmi vážná událost (živelné pohromy) dávka činí až 51 150 Kč. Pokud má osoba nedostatečné příjmy k vynaložení jednorázového finančního výdaje (poplatek za vystavení dokladu apod.) dávka je vyplacena v částce daného nákladu. Pokud má osoba nedostatek financí na nákup předmětu dlouhodobé potřeby může jít být poskytnuta dávka až ve výši 34 100 Kč, pokud má osoba nedostatek financí k zajištění nákladů spojených se vzděláním dítěte apod. částka činí 34 100 Kč. Pokud hrozí osobě sociální vyloučení, částka činí 1000 Kč, může být poskytnuta opakovaně maximálně, ale do výše 13 640 Kč. Pokud osobě hrozí vážná újma na zdraví, poskytuje se částka jako doplněk příjmů do výše existenčního minima. Tento systém výplat v ČR je poněkud složitý, v Rakousku a SR existuje jednodušší forma a to v případě, že škody, které vznikly jedinci, nebo rodině a nejsou schopni uhradit z naspořených peněz, či ze svých příjmů. V Rakousku má na tuto dávku nárok osoba, nebo rodina, jejichž měsíční příjem není vyšší než 700 Euro. Výše jednorázové dávky není v Rakousku striktně určena, ale počítá se pomocí vzorce, ve kterém se zohledňuje příjem dané rodiny, počet osob v domácnosti apod. Na Slovensku se výše poskytnuté dávky odvíjí od výše skutečně prokázaných nákladů, maximální možná částka může být však do trojnásobku životního minima. Na základě porovnání můžeme říci, že výše poskytované dávky v ČR a Rakousku je srovnatelná, v ČR až nadstandartní. Co se týče SR, ta v jednorázových dávkách a především pak v jejich výši za ČR a Rakouskem zaostává.

Přídavky na dítě jsou ve všech třech zmiňovaných zemích chápány stejně a to jako krytí nákladů spojených s výchovou nezaopatřených dětí. Avšak podmínky, při kterých mohou být přídavky vyplaceny, jsou rozdílné. Nejjednodušší forma vyplácení přídavků na dítě je ve SR, přídavek na dítě je zde vyplacen každé osobě, která se stará o nezaopatřené dítě. Od 1. 1. 2013 byla částka přídavku na dítě stanovena ve výši 23,10 Euro. V ČR je systém vyplácení přídavků na dítě poněkud složitější, a není tak benevolentní ke všem obyvatelům. V ČR nárok na přídavek na dítě, má každé dítě, které žije v rodině, jejichž měsíční příjem je nižší než 2,4

násobek životního minima. Přídavky na dítě nejsou konstantní částkou jako je tomu ve SR, ale odvíjejí se od věku dítěte. Dítě do 6 let má nárok na 500 Kč přídavek, od 6 do 15 let tj. 610 Kč a od 15 do 26 let tj. 700 Kč za měsíc. Daleko propracovanější systém výplat přídaveků na dítě nalezneme v Rakousku. Zde jsou přídavky vypláceny každé rodině, která žije společně v jedné domácnosti. Odlišnost od ČR můžeme najít v tom že, pokud se do 25 let věku nezaopatřeného dítěte, projeví fyzické, nebo psychické postižení a je očekáváno, že stav bude dlouhodobý či dokonce trvalý mohou být přídavky na dítě vypláceny i po dosažení 26 let věku dítěte. V Rakousku jsou přídavky na dítě určovány pomocí věku dítěte a ne pomocí příjmů rodiny, jak je tomu v ČR. Výše přídaveků je následující od narození do 2 let tj. 105,4 Euro, od 3 do 9 let 112,7 Euro, od 10 do 18 let 130,9 Euro, od 19 let 152,7 Euro, postižené dítě bez ohledu na věk 138,3 Euro. Údaje jsou určeny pro rodiny, které mají pouze jedno dítě, pokud má rodina dvě děti, je částka zvýšena o 12,80 Euro, tři děti 47,80 Euro, čtyři děti 97,80 Euro, a za každé další dítě připadá rodině 50 Euro. Co v ČR nenalezneme, a dle mého názoru zde velmi chybí, je podporování dětí ve věku od 6 do 15 let, které navštěvují základní školy. V Rakousku mohou rodiny dostat jednorázově každý rok o 100 Euro více na přídavecích na dítě, pokud je jejich dítě zapsáno na základní škole. Podobný příspěvek v ČR existoval, ale je již zrušen. Další výhodou pro rodiny v Rakousku je možnost požádat o doplněk k přídavekům na dítě, pokud má více než 3 děti a jejich příjem za rok nepřesáhne 55 000 Euro, výše je potom ve výši 20 Euro. Podobný doplněk existoval i v ČR, jmenoval se sociální příplatek, ale je již zrušen.

Stejně jako v ČR, tak i ve SR, řadíme **příspěvek na koupi osobního motorového vozidla** do kategorie těžce zdravotně postižených a do tzv. zvláštních pomůcek. Podmínky pro poskytnutí příspěvku na koupi osobního motorového vozidla jsou ve srovnávaných státech podobné, ale nejdeme zde i disparity. Příspěvek vždy může obdržet pouze osoba, která kvůli svému zdravotnímu či psychickému stavu není schopna využívat vozy veřejné hromadné dopravy a potřebuje se dopravovat, nebo potřebuje být dopravována oprávněnou osobou, k lékaři, do zaměstnání apod. V ČR a SR musí osoba žádající o příspěvek na osobní automobil vlastnit i průkaz ZTP, tj. průkaz zdravotně, tělesně postižených. V ČR je možné obdržet příspěvek i na automobil, který byl zakoupen před dnem vypracování komplexního posudku, ve SR se tato možnost vylučuje a je to zcela nemožné. Ve SR je možné poskytnout i příspěvek osobám, kteří vlastní ZPT průkaz a chtějí si koupit automobil společně, to v ČR nelze. Výše příspěvků je v jednotlivých státech odlišná, v ČR je výše příspěvku maximálně 200 000 Kč, ve SR tj. 6 638,79 Euro s manuální a 8 298,48 Euro s automatickou převodovkou. Osoba však musí být

podle komplexního posudku odkázána na řízení vozidla s automatickou převodovkou. V Rakousku je maximální výše příspěvku 2 088 Euro, ale jsou zde určité výhody, které v ČR a SR nenalezneme. Jako jsou např. příspěvek na úhradu 50 % nákladů spojených se získáním řidičského oprávnění, osoba, která obdržela příspěvek je i osvobozena od daně z užívání motorového vozidla, která je v Rakousku povinná. Osoba, která trpí postižením pohybového aparátu, může získat až 190 Euro slevu na dani, a další výhodou mohou být roční dálniční známky zdarma či bezplatné parkování. Karta ZTP, kterou vlastní zdravotně tělesně postižení slouží jako pomyslná dálniční známka, ale má jednu nevýhodu pokud postižená osoba zrovna nesedí v automobilu, průkaz ZTP je neplatný.

5 Závěr

Stěžejním tématem bakalářské práce je zkoumání, porovnávání sociálního zabezpečení v ČR a EU. V teoretické části byly vymezeny základní milníky při vývoji sociálního zabezpečení v Evropě a v ČR před rokem a po roce 1989. Byly popsány základní vývojové dokumenty EU, které byly klíčové při formování sociální politiky v EU. Byly nastíněny 4 základní sociální koncepce, s kterými se setkáváme nejen v Evropě ale i na celém světě. Řadíme mezi ně kontinentální, skandinávský, jižní a liberální, nebo-li reziduální model. V závěru teoretické části byly vymezeny funkce, principy a nástroje sociální politiky.

Po teoretické části následovala analytická část, která byla zaměřena především na systém nepojistných sociálních dávek v ČR, mezi které řadíme pomoc v hmotné nouzi, státní sociální podporu a dávky pro osoby se zdravotním postižením. V závěru analytické části byla popsána karta sociální pomoci, tzv. sKarta, která sloužila k výplatě nepojistných sociálních dávek a dávek v oblasti státní politiky zaměstnanosti v ČR. SKarta byla zavedena MPSV od 1. 1. 2012. SKarta měla také další funkce, sloužila jako průkaz TP, ZTP, ZTP/P, které jsou určeny pro osoby se zdravotním postižením. Byl rovněž zmíněn zákon č. 306/2013 Sb., o zrušení karty sociálních systémů, který nabyl platnost dne 1. 11. 2013. Od tohoto data plynula šesti měsíční lhůta a 30. 4. 2014 byla sKarta definitivně zrušena. Příjemce dávky má však možnost si vybrat ze dvou druhů zasílání dávky a to buď na svůj soukromý účet a nebo poštovní poukázkou, která mu bude zaslána.

Cílem bakalářské práce bylo porovnání vybraných sociálních dávek v České republice se sociálními dávkami ve dvou zemích EU, a to Slovenské republiky a Rakouska. Pro porovnání byly vybrány 4 základní a nejpoužívanější dávky, mezi které řadíme dávky v hmotné nouzi, jednorázové dávky v hmotné nouzi, příspěvek na automobil a přídavky na dítě.

Důvodem výběru daného tématu byla jeho zajímavost a rovněž možnost přístupu k informacím.

Hlavními kritérii pro porovnání České republiky se Slovenskou republikou a Rakouskem se staly přibližnost a podobnost v oblasti kultury, především pak jejich bohatá historická minulost. Mezi další kritéria pro výběr zmíněných států byly zahrnuty např. rozloha, počet obyvatel, věkové složení a především jejich geografická poloha.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

- [1] ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I*, Praha: Grada Publishing, 2012. 352 s. ISBN: 978-80-247-3724-9.
- [2] BRDEK, Miroslav a Hana JÍROVÁ. *Sociální politika v zemích EU a ČR*. 1. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1998. 392 s. ISBN 80-85963-71-X.
- [3] GREGOROVÁ, Zdeňka a Milan GALVAS. *Sociální zabezpečení*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Brno: Doplněk, 2000. 280 s. ISBN: 80-210-3686-9.
- [4] KREBS, Vojtěch, a kol. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 1997. 328 s. ISBN 80-85963-33-7.
- [5] KREBS, Vojtěch. a kol. *Sociální politika*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2005. 500 s. ISBN: 80-7357-050-5.
- [6] KREBS, Vojtěch. a kol. *Sociální politika*. 4. přepracované a aktualizované vydání. Praha: ASPI, 2007. 504 s. ISBN: 978-80-7357-276-1.
- [7] KUČEROVÁ, Irah. *Evropská unie: Hospodářské politiky*, Praha: Karolinum, 2007. 341 s. ISBN: 978-80-246-1212-6.
- [8] MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. 2. přepracované vydání. Praha: Portál, 2008. 110 s. ISBN 978-80-7367-818-0.

Tištěné publikace

- [9] FACHINELLI, Hana. *Sociální politika a sociální zabezpečení, aktualizovaná verze-leden 2007*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2003. 34 s. ISBN: 80-248-0337-2.
- [10] RYCHTÁŘOVÁ, Jana. *Systémy sociálního zabezpečení v EU: 4. část: Slovensko*. Národní pojištění. Odborný měsíčník České správy sociálního zabezpečení. [online]. 2006, roč. 37, č. 5. ISSN 0323-2395. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/casopis-narodni-pojisteni/archiv-vydanych-cisel/clanky/casopis-narodni-pojisteni-c-5-2006-clanek-2.htm>

[11] Zákon č. 111 ze dne 14. března 2006 o pomoci v hmotné nouzi. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1305-1328. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=111/2006&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

[12] Zákon č. 114 ze dne 28. června 1988 o působnosti orgánů České socialistické republiky v sociálním zabezpečení. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1988, částka 24, s. 685-700. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=114/1988&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244. [13] Zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

[13] Zákon č. 117 ze dne 26. května 1995 o státní sociální podpoře. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1995, částka 31, s. 1634-1653. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=117/1995&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

[14] Zákon č. 329 ze dne 13. října 2011 o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011, částka 115, s. 3970-3994. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=329/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

[15] Zákon č. 359 ze dne 9. prosince 1999 o sociálně právní ochraně dětí. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 111, s. 7662-7681. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=359/1999&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

[16] Zákon č. 447 ze dne 29. října 2008 o peněžních příspěvcích na kompenzaci těžkého zdravotního postižení a o změně a doplnění některých zákonů In: *Sbírka zákonů Slovenské republiky*. 2008, částka 165, s. 3750-3843. Dostupný také z: http://www.zbierka.sk/sk/vyhľadavanie?filter_sent=1&_filter_predpis_aspi_id=447%2F2008&q=

[17] Zákon č. 599 ze dne 11. listopadu 2003 o pomoci v hmotné nouzi a o změně a doplnění některých zákonů In: *Sbírka zákonů Slovenské republiky*. 2003, částka 245, s. 5714-5726. Dostupný také z: http://www.zbierka.sk/sk/vyhľadavanie?filter_sent=1&_filter_predpis_aspi_id=599%2F2003&q=

[18] Zákon č. 600 ze dne 6. listopadu 2003 o o přidavku na dítě a o změně a doplnění zákona č. 461/2003 Z. z.o sociálním pojištění. In: *Sbírka zákonů Slovenské republiky*. 2003, částka 245, s. 5727-5732. Dostupný také z: http://www.zbierka.sk/sk/vyhľadavanie?filter_sent=1&_filter_predpis_aspi_id=600%2F2003+Z.z.&q=

Elektronické zdroje

[19] BMWFJ. *Familie* [online]. 2014 [24. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.bmwfj.gv.at/Familie/FinanzielleUnterstuetzungen/Seiten/default.aspx>

[20] CSSZ. *80 let sociálního pojištění* [online]. 2014 [11. 4. 2014]. Dostupné z: http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/5572A3BE-22CD-46D3-A31F-2BA0076C1C63/0/publikace_80letSP.pdf

[21] EUROPA. *Dokumenty Evropské unie* [online]. 2014 [13. 4. 2014]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/green-papers/index_cs.htm

[22] EUROPA. *Lisabonská smlouva* [online]. 2014 [13. 4. 2014]. Dostupné z: http://europa.eu/lisbon_treaty/faq/index_cs.htm

[23] EUROSKOP. *Základní data o EU*. [online]. 2014 [11. 4. 2014]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9021/sekce/zakladni-data-o-eu/>

[24] HELP. *Armut* [online]. 2014 [24. 4. 2014]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/169/Seite.1690000.html>

[25] HELP. *Familienbeihife*. [online]. 2014 [24. 4. 2014]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/8/Seite.080710.html>

[26] HELP. *Sonstige Beihilfen für Menschen mit Behinderungen*. [online]. 2014 [24. 4. 2014]. Dostupné z: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/content/45/Seite.450700.html>

- [27] MPSV. *Dávky pěstounské péče* [online]. 2014 [13. 4. 2014]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/dpp>
- [28] MPSV. *Přídavek na dítě* [online]. 2014 [13. 4. 2014]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prid_na_dite
- [29] MPSV. *Sociální reforma.* [online]. 2014 [18. 4. 2014]. Dostupné z: <http://socialnireforma.mpsv.cz/cs/>
- [30] MPSV. *Ukončení sKarty.* [online]. 2014 [18. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/16561>
- [31] MPSV. *Zdravotní postižení* [online]. 2014 [13. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/8>, vlastní zpracování
- [32] MVČR. *Lisabonská smlouva.* [online]. 2014 [13. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/agenda-eu-na-mv-lisabonska-smlouva.aspx>

Seznam zkratek

ČR	Česká republika
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
MPSV	Ministerstvo práce sociálních věcí
SR	Slovenská republika
TP	Tělesně postižený
ÚP	Úřad práce
USA	Spojené státy americké
ZTP	Zdravotně tělesně postižený
ZTP/P	Zdravotně tělesně postižený s průvodcem
ŽM	Životní minimum

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. - autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- беру на вѣдомі, že Vysoká škola báňská- Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst.3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 9. května 2014

.....
Filip Tomeček